

2023-
2026

Nota bestaanszekerheid - lokale aanpak armoede

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Voorwoord	3
Management samenvatting	4
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Uitgangspunten	6
1.3 Totstandkoming	6
1.4 Leeswijzer	7
2. Armoede	8
2.1 Wat is armoede?	8
2.2 Opgroeien in armoede	8
2.3 Armoedeval	8
2.4 Financiële stress en schaamte	9
2.5 Laaggeletterdheid	10
3. Kader	11
3.1 Wettelijk kader	11
3.2 Lokaal kader	12
3.3 Ontwikkelingen in landelijk beleid	12
3.3.1 Miljoenennota	12
3.3.2 Aanpak geldzorgen, armoede en schulden	13
3.3.3 Beleidsanalyse “Participatiewet in Balans”	13
3.3.4 Kostendelersnorm	13
3.3.5 Wetsvoorstel huurverlaging 2023	13
3.4 Maatschappelijke ontwikkelingen	13
3.4.1 Oorlog in Oekraïne	13
3.4.2 Energiearmoede	14
3.4.3 Koopkrachtdaling en “Middeninkomens”	14
3.4.4 Naweeën coronacrisis	15
3.4.5 Meer aandacht voor ouderen	15
3.5 Samenvatting	15
4. Armoede in Moerdijk	16
4.1 Huidig gemeentelijk maatwerk	16
4.1.1 Inkomensondersteuning	16
4.1.2 Maatschappelijke participatie en kindregelingen	17
4.1.3 Arbeidsdeelname	18

4.2 Huidige omvang van armoede in Moerdijk	18
4.2.1 Langdurige armoede en conjuncturele invloed.....	18
4.2.2 Huishoudens met een uitkering	19
4.2.3 Bereik.....	20
4.5 Samenvatting.....	20
5. Visie	21
5.1 Totstandkoming.....	21
6. Wat willen we bereiken.....	22
6.1 Ambities en beleidsdoelstellingen.....	22
6.1.1 Armoede voorkomen.....	22
6.1.2 Verzachten van (de gevolgen van) armoede	22
6.1.3 Perspectief op een betere toekomst	23
6.1.4 Iedereen doet mee (maatschappelijke participatie)	23
6.1.5 Inclusieve dienstverlening	23
6.2 Prestatie-indicatoren	24
7. Hoe doen we dat?	26
7.1 Integrale aanpak.....	26
7.2 Uitgangspunten	30
7.3 Dit gaan we doen.....	30
8. Meten	33
8.1 Preventie	33
8.2 Inkomensondersteuning en maatschappelijke participatie	33
8.3 Gemeentelijke dienstverlening.....	34
9. Communicatie	35
9.1 Klankbordgroep	35
9.2 Lokaal communicatieplan.....	35
10. Financiën	36
10.1 Dekking.....	37
Bijlage 1. Literatuurlijst.....	38
Bijlage 2. Doelgroepen	41
Bijlage 3. Wijkdata armoede in gemeente Moerdijk.....	44

Voorwoord

Met genoegen presenteer ik u deze 'Nota bestaanszekerheid – lokale aanpak armoede 2023-2026'. De afgelopen maanden hebben adviseurs en collega's van ons sociaal domein, maatschappelijke partners, externe professionals, raads- en burgerleden en inwoners hard gewerkt om onze nieuwe, geactualiseerde visie op armoede op te stellen. Het resultaat is dit document met de speerpunten, ambities, een uitvoeringsagenda en financiële verantwoording waarmee we de komende jaren armoede in Moerdijk willen verminderen en voorkomen.

En dat is nodig, hard nodig. In Nederland leven steeds meer mensen in armoede. Als wethouder met in m'n portefeuille naast 'Dienstverlening' ook 'Werk, inkomen en schuldhulpverlening' zie ik elke dag dat recente maatschappelijke ontwikkelingen een grote invloed hebben op veel Moerdijkers. Bijvoorbeeld de naweeën van de coronacrisis, de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis en aanhoudende inflatie: ze zorgen er allemaal voor dat ook in Moerdijk steeds meer inwoners moeite hebben om financieel rond te komen. Met talloze gevolgen: van klein tot groot, voor jong tot oud. De kloof tussen arm en rijk dichtten is weliswaar vooral een taak van de rijksoverheid, maar als gemeente hebben we allerlei voorzieningen beschikbaar om armoede te verzachten. Voorzieningen die soms niet gebruikt worden. We moeten dus zorgen dat we onze doelgroep beter bereiken, zodat inkomensondersteunende voorzieningen nog beter worden gebruikt. Maar ook nog meer en beter inzetten op preventie, om zo armoedeproblematiek te voorkomen. In deze nota leest u hoe we dat willen gaan doen.

Maar armoede is veel meer dan een laag inkomen hebben. Die complexe armoedeproblematiek goed aanpakken kunnen we als gemeente echter niet alleen. Daar hebben we onze maatschappelijke partners bij nodig. Daarom ben ik ook blij met en trots op deze nota. Samen met die partners hebben we een plan van aanpak gemaakt, waarmee we samen armoede in Moerdijk kunnen voorkomen én verzachten.

Ik wil iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze nota bedanken voor de inzet, input en dit mooie resultaat. Ook bij de uitvoering doen wij een beroep op al onze samenwerkingspartners om armoede onder inwoners in gemeente Moerdijk te voorkomen en verzachten. We kunnen dit immers niet zonder jullie hulp en ondersteuning.

Ik wens u veel leesplezier.

Bennie Blom

Wethouder gemeente Moerdijk

<Handtekening?>

Mei 2023

Management samenvatting

Het aflopen van de vorige beleidsperiode biedt ruimte tot herijking van het vorige armoedebeleid. Diverse maatschappelijke ontwikkelingen maken dat een herijking nodig is. De vorige armoedenota is geëvalueerd, met als conclusie dat we als gemeente tevreden zijn met het aanbod van bestaande inkomens ondersteunende voorzieningen.

Echter, we zien we dat er een strategische verdiepingsslag te maken valt op het gebied van communicatie en bereik van onze voorzieningen. We verleggen de focus in communicatie van inwoners met een laag inkomen naar alle inwoners: immers is het armoedebeleid er voor iedereen binnen gemeente Moerdijk. Dit ligt ook in lijn met het inzicht dat we ons blijven richten op mogelijkheden binnen onze eigen invloedssfeer. We zetten nóg meer in op preventie van armoede.

Om tot deze nieuwe armoedenota te komen, is de vorige nota geëvalueerd. De aanbevelingen die hieruit voortvloeiden zijn vastgesteld door de gemeenteraad en verwerkt in deze nota. Daarnaast is er tijdens een themabijeenkomst input opgehaald vanuit verschillende maatschappelijke partners en interne collega's. Een klankbordgroep heeft de rol van cliëntenraad op zich genomen, om inwonerparticipatie te borgen. De gemeenteraad is betrokken tijdens een raadsinformatiebijeenkomst. De nieuwe inzichten die voortvloeiden vanuit het contact met de maatschappelijke partners en de evaluatie van de vorige nota, hebben uitgemondd in een nieuwe visie op armoede:

“Armoedevervoorzieningen zijn toegankelijk voor alle inwoners in gemeente Moerdijk met én zonder een laag inkomen en gericht op preventie van armoede, het verzachten van armoede óf de gevolgen daarvan. De inwoner wordt ontzorgd om zo mentale ruimte te creëren, zodat inwoners de mogelijkheid hebben om hun positie te verbeteren, waarbij de gemeente ondersteunt bij arbeidsdeelname of maatschappelijke participatie.” Want armoede is véél meer dan alleen het hebben van een laag inkomen. Het betekent vaak ook sociale uitsluiting, minder goede gezondheid, veel stress en niet volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Er is sprake van een beperkt toekomstperspectief en een grotere kans op problemen op andere leefgebieden, zoals opvoeden en opgroeien, onderwijs, werken, gezondheid, meedoen aan het sociale leven en algemeen dagelijks leven, huishouden en veiligheid. Binnen dit armoedebeleid wordt rekening gehouden met deze dwarsverbanden door een integrale samenwerking met andere leefgebieden.

In beginsel richten wij ons op het verzachten én voorkomen van armoedeproblematiek onder Moerdijkse inwoners. Met preventie bedoelen we dan ook het daadwerkelijk voorkomen van armoede, maar ook het voorbereiden van de inwoner op dreigende armoede als gevolg van life-events. Daarnaast zetten we ook in op vroeg signaleren van armoede (in lijn met het gemeentelijk beleid schudhulpverlening) om ernstigere armoedeproblematiek in de toekomst voor te zijn. Hierbij maken we gebruik van inkomensondersteunende maatregelen en voorzieningen om sociale uitsluiting te voorkomen.

Wanneer een inwoner hulp vraagt bij de gemeente of een van onze partners, of wanneer de partner financiële problemen signaleert, wordt laagdrempelige hulp geboden door een hulpverlener die adequate kennis heeft over armoedevervoorzieningen, wordt er waar nodig doorverwezen naar andere partners en wordt de inwoner zo veel mogelijk ontlast. Daarmee beogen we, naast een prettigere ervaring te bieden aan de inwoner bij het zoeken van hulp, de inwoner de juiste ondersteuning te bieden en het non-gebruik van armoedevervoorzieningen terug te dringen. Bovendien hebben we binnen gemeente Moerdijk extra aandacht voor risicogroepen, in het bijzonder jongeren en kinderen. Dit uit zich in de voorzieningen die we aanbieden, maar ook in onze wijze van

communicatie. We gaan uit van maatwerk in onze dienstverlening om de inwoner optimale ondersteuning te bieden. Onze ketenaanpak is hierin essentieel.

1. Inleiding

Armoede en schulden zijn complexe maatschappelijke problemen die vaak leiden tot andere, complexe problematiek. Binnen gemeente Moerdijk willen we inwoners ondersteunen om armoede te voorkomen en om de gevolgen van armoede te verzachten. In het bestuursakkoord zijn de bestuurlijke ambities voor de komende vier jaar op hoofdlijnen vastgelegd. Het uitgangspunt hierbij is dat we als gemeente een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente zijn. Deze kernwaarden nemen we mee in de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van armoede. Daarnaast is er specifieke aandacht voor het zoeken naar een structurele oplossing voor energiearmoede.

1.1 Aanleiding

Het einde van de vorige beleidsperiode betekent dat er ruimte is voor een herijking van het armoedebeleid. Gezien de huidige maatschappelijke ontwikkelingen is dit zeer wenselijk. Zo hebben onder andere de oorlog in Oekraïne en de naweeën van de coronacrisis grote invloed op de Moerdijkse inwoner. Ook de huidige conjunctuur heeft invloed op het wel of niet rond kunnen komen van huishoudens. De aanhoudende inflatie heeft een negatieve weerslag op onze koopkracht en dit is voor alle inwoners direct voelbaar. Daarnaast heeft de evaluatie van de vorige nota onder andere geleid tot nieuwe inzichten rondom het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening, in lijn met de ambities uit het bestuursakkoord. Bovendien is in de beleidsbegroting de prestatie opgenomen om in 2023 een nieuwe armoedenota vast te stellen (Bron: Gemeente Moerdijk, 2022).

1.2 Uitgangspunten

Ten opzichte van de vorige armoedenota ligt binnen deze nota de nadruk veel meer dan eerst op het feit dat het armoedebeleid niet alleen bedoeld is voor inwoners met een laag inkomen, maar juist ook voor inwoners die geen laag inkomen hebben. Immers zetten we in op preventie: voorkomen dat inwoners in armoede terechtkomen. Dit maakt ook dat de aanduiding van een “armoede” beleid alleen niet de volledige lading dekt. Om die reden spreken we van een nota bestaanszekerheid – lokale aanpak armoede. We hebben als gemeente daarnaast ook meer de ambitie om outreachend te werken. Als gemeente bewegen we in de toekomst meer naar de inwoner toe en houden we rekening met de kenmerken van onze inwoners die in de communicatie om een unieke aanpak vragen. Want bij iedere herijking blijft het terug dringen van het non-gebruik een grote ambitie. Deze nota ligt in nauw verband met de integrale nota Schuldhulpverlening. In maart 2021 stelde de gemeenteraad deze nota vast. Inmiddels wordt er uitvoering gegeven aan deze nota schuldhulpverlening. In dit nieuwe armoedebeleid refereren wij dan ook regelmatig aan ons huidige schuldenbeleid.

1.3 Totstandkoming

Bij de totstandkoming van dit armoedebeleid zijn adviseurs van alle leefgebieden binnen het sociaal domein, maatschappelijke partners, professionals, inwoners en de gemeenteraad betrokken. Op 13 oktober 2022 vond een themabijeenkomst plaats waar alle relevante maatschappelijke partners en belangenbehartigers waren uitgenodigd om mee te denken over de nieuwe beleidsdoelstellingen en de uitvoeringsagenda. Tijdens de themabijeenkomst konden partners zich aanmelden voor deelname aan een klankbordgroep waarbij er in kleiner comité advies kon worden uitgebracht over het armoedebeleid. Tijdens twee bijeenkomsten met de klankbordgroep zijn de voorgestelde beleidsdoelstellingen verder aangescherpt. Daarnaast zijn er adviezen ingewonnen over het concept armoedebeleid en uitvoeringsagenda die vervolgens zijn verwerkt.

Op 16 februari 2023 vond er een raadsinformatiebijeenkomst plaats waarbij de beleidsdoelstellingen en ambities uit het nieuwe beleid zijn gepresenteerd. De aanbevelingen van de gemeenteraad zijn verwerkt in deze armoedenota.

1.4 Leeswijzer

In deze nota wordt eerst een definitie geschetst van armoede die we binnen deze nota hanteren. Vervolgens wordt er ingegaan op de gevolgen en oorzaken van armoede, hoe armoedeproblematiek in stand wordt gehouden en de uitdagingen die dit met zich meebrengt voor opgroeiende kinderen. Hoofdstuk 3 biedt inzicht in de maatschappelijke ontwikkelingen die het armoedebeleid beïnvloeden en het wettelijke en lokale kader waarbinnen we als gemeente kunnen bewegen om een passend armoedebeleid te ontwikkelen voor inwoners in gemeente Moerdijk. In hoofdstuk 4 volgt een uiteenzetting van de diverse bestaande voorzieningen en of er herijkingen van inkomensgrenzen of toetsingscriteria zijn gewenst op basis van de evaluatie van de vorige nota. Ook vindt u hier een cijfermatige weergave van de armoedeproblematiek binnen gemeente Moerdijk en de conjuncturele invloed. In hoofdstuk 5 beschrijven we onze vernieuwde visie op armoede, waaruit de ambities en beleidsdoelstellingen uit hoofdstuk 6 zijn voortgevloeid. Daarnaast leest u in dit hoofdstuk welke prestatie indicatoren we aan iedere beleidsdoelstelling hebben gekoppeld om grip te houden op hoe we de effecten kunnen meten en waarnemen. In hoofdstuk 7 leest u de uitgebreide, integrale aanpak en samenhang met andere leefgebieden en een concrete aanpak om de beleidsdoelstellingen tot uitvoering te brengen. In hoofdstuk 8 beschrijven we hoe we de effecten willen monitoren en toetsen. In hoofdstuk 9 leest u hoe onze maatschappelijke partners en de gemeenteraad hebben geparticipeerd bij de totstandkoming van deze nota. Tenslotte leest u in hoofdstuk 10 welke financiële middelen we behoeven om dit beleidsplan tot uitvoering te kunnen brengen.

2. Armoede

Dit hoofdstuk biedt inzicht in het fenomeen armoede, wat dit betekent voor het opgroeien van kinderen, hoe diverse wet- en regelgeving maakt dat het moeilijk is om aan armoedeproblematiek te ontsnappen en wat de gevolgen en oorzaken zijn van leven in armoede.

2.1 Wat is armoede?

Er bestaan verschillende definities van armoede. In de nota hanteren we de definitie van het Sociaal Cultureel Planbureau: “Mensen zijn arm wanneer ze gedurende langere tijd niet de middelen hebben om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden” (Bron: Hoff & Van Hulst, 2018). Soms ligt armoede aan de basis van andere problematiek, maar vaak is het een gevolg van een slechte fysieke of mentale gezondheid, lage sociaaleconomische status en onverwachte gebeurtenissen “life-events”, zoals bijvoorbeeld een scheiding, het overlijden van een partner of ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen, faillissement of verslaving.

2.2 Opgroeien in armoede

Naast het lage inkomen ervaren veel inwoners die in armoede leven sociale uitsluiting. Meedoen in de samenleving kost geld. Contributie voor sport, muzieklessen of een uitje kunnen mensen in armoede vaak niet betalen. Daarmee belemmert het een actieve deelname aan de samenleving voor zowel kinderen als volwassenen. Met name sociale uitsluiting onder kinderen heeft grote gevolgen voor de algemene, sociale en emotionele ontwikkeling (Bron: Cbs, 2021). De sporen hiervan blijven onder deze kinderen lang nadat hun financiële en sociale positie is verbeterd merkbaar. Ook de gevolgen voor de gezondheid zijn groot. Zo kan het huis vaak onvoldoende worden verwarmd en is er minder ruimte voor gezonde voeding zoals groenten en fruit (Bron: Cbs, 2021). Daarnaast heeft armoede ook gevolgen voor veiligheid, onderwijs en wonen (Bron: SER, 2017). Om die reden zetten we binnen gemeente Moerdijk al jaren extra in op het verzachten van de gevolgen van armoede onder onze kinderen en jongeren.

2.3 Armoedeval

Een ander fenomeen bij armoede is de zogenaamde armoedeval. De armoedeval beschrijft de situatie waarbij bijstands- of uitkeringsontvangers er financieel op achteruit gaan wanneer zij weer gaan werken (Bron: Van Nuland, 2020). Zo kunnen bijstandsgerechtigden niets bijverdienen, omdat zij anders worden gekort op hun uitkering. Naast bijverdienen, is het ook niet toegestaan voor bijstandsgerechtigden om financiële of materiële hulp (zoals bijvoorbeeld boodschappen) te ontvangen van de directe omgeving. Zij lopen hier eveneens het risico gekort te worden op hun uitkering. Minister Carola Schouten, Minister voor armoedebelid, participatie en pensioenen, zei hierover “Onze wet kent een boete op compassie.” (Bron: Vollebregt en Zuidervaart, 2022). Met een wijziging van de Participatiewet hoopt minister Schouten hier verandering in te brengen (Bron: Vereniging Nederlandse Gemeenten, 2022).

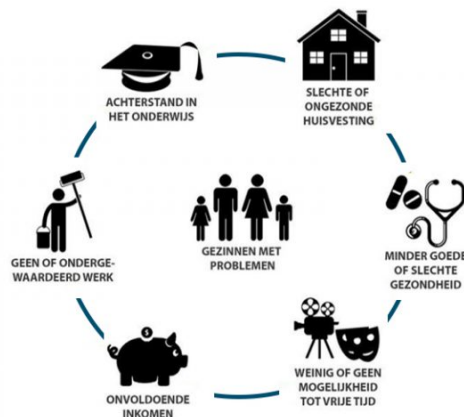
Het doel van de Participatiewet is om zoveel mogelijk mensen met arbeidsvermogen naar (betaald) werk toe te leiden of te ondersteunen bij werk (of het vinden daarvan). De bedoeling van de gemeente is juist dat werken moet leiden tot financiële onafhankelijkheid. Echter, lopen inwoners het risico hun inkomensondersteuning kwijt te raken wanneer zij (betaald) werk vinden (Bron: Van Nuland, 2020). Ook voor parttimers geldt dat meer uren werken voor hen niet loont, wanneer zij in ruil daarvoor moeten inleveren op inkomensondersteuning. De financiële prikkel om te werken ontbreekt, waardoor inwoners financieel afhankelijk blijven van inkomensondersteuning vanuit het rijk of aanvullende ondersteuning vanuit de gemeente. Dit kost het Rijk jaarlijks miljarden euro's. Ook in gemeente Moerdijk is er sprake van de armoedeval. De grootste inkomensondersteunende

maatregelen zijn toeslagen vanuit het Rijk waar we als gemeente geen invloed op hebben. Dit betekent dat inwoners met een inkomen op 120% van het sociaal minimum meer te besteden hebben dan inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Binnen gemeente Moerdijk worden de voorzieningen enigszins trapsgewijs afgebouwd om de intensiteit van de armoedeval te onderdrukken. Ter illustratie zijn de inkomensgrenzen per voorziening weergegeven in hoofdstuk 3.1.

2.4 Financiële stress en schaamte

Financiële stress heeft een negatieve invloed op de fysieke en mentale gezondheid. Zo kan langdurige financiële stress leiden tot een hoge bloeddruk, verzwakt immuunsysteem en psychische klachten, zoals angststoornissen of een laag zelfbeeld. Deze gevolgen kunnen ervoor zorgen dat iemand op termijn niet meer in staat is om te werken, waardoor mensen belanden in een vicieuze cirkel waar armoede en geldzorgen een slechte gezondheid veroorzaken en de slechte gezondheid maakt dat iemand niet in staat is zijn of haar financiële positie te verbeteren. Dikwijls blijven de psychische en fysieke klachten als gevolg van armoede nog lang bestaan nadat de financiële situatie is verbeterd (Bron: Samplonius, 2022).

Afbeelding 1. Cirkel van armoede

Een groot probleem bij financiële stress, is dat mensen vooral in overlevingsstand handelen en voornamelijk een korte-termijn visie hebben, waardoor ze makkelijker keuzes maken die op de lange-termijn financieel nadelig zijn. Daarnaast maakt financiële stress dat mensen geen ruimte hebben in het hoofd om, naast het hoofd boven water houden, zich een weg te banen door alle voorzieningen die worden aangeboden

door tal van verschillende instanties. De combinatie van deze financiële stress en de versnippering van het aanbod van armoedeverzoeken maken dat inwoners vaak geen gebruik maken van alle hulp die beschikbaar is. Ook in Moerdijk zijn de gevolgen van financiële stress onder inwoners zichtbaar. Het aanbod van hulpverlening is ook in Moerdijk versnipperd en daardoor maken inwoners niet altijd gebruik van alle mogelijke hulpverlening. De ambitie om de versnippering van het aanbod tegen te gaan werd in de armoedenota “Een integrale aanpak van armoede en schulden in Moerdijk 2018-2021” al meegenomen.

Ook schaamte speelt een grote rol bij armoede. Er heerst een taboe op armoede en om die reden vinden mensen het moeilijk om erover te praten of er hulp bij te zoeken. Naast de stress die men ervaart om iedere maand de eindjes aan elkaar te knopen, leven mensen in armoede ook in angst dat hun financiële situatie bekend wordt bij familie, vrienden of collega's. Tel daarbij op het stigma dat rust op het hebben van een uitkering en al snel wordt duidelijk hoe een laag zelfbeeld ontstaat. Door het gebrek aan mogelijkheden om bij te verdienen, worden inwoners ook de mogelijkheden ontnomen om (meer) deel te nemen aan de arbeidsmarkt en van de daaraan verbonden vruchten te plukken. Werken zorgt voor een gevoel van toegevoegde waarde, onafhankelijkheid en het loon wordt ervaren als een blijk van waardering (Bron: Elshout, 2022). Deze schaamte weerhoudt ook inwoners in Moerdijk ervan om hulp te zoeken bij de gemeente. Door de versnippering van het aanbod moeten inwoners zich steeds opnieuw over deze schaamte heen zetten, omdat ze bij allerlei verschillende instanties opnieuw hun financiële situatie bloot moeten leggen.

2.5 Laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid betekent dat iemand problemen heeft met het lezen en schrijven en/of rekenen. Laaggeletterden hebben vaak ook problemen met digitale vaardigheden (Bron: Rijksoverheid, z.d.a). 1 op de 9 Nederlanders is laaggeletterd. Volgens een schatting uit 2021 telt de gemeente Moerdijk om en nabij de 3.700 inwoners tussen de 15 en 75 jaar die laaggeletterd zijn (Bron: Gemeente Moerdijk, 2021). Laaggeletterdheid heeft vaak tot gevolg dat de baanmogelijkheden voor deze inwoners beperkt zijn. Ook hebben laaggeletterden vaak om die reden minder grip op hun geldzaken. Ze kunnen bijvoorbeeld brieven die zij ontvangen van de gemeente of de belastingdienst niet goed lezen. Ook het vragen om hulp bij een gemeente of de rijksoverheid is om die reden voor hen erg lastig en gaat gepaard met stress. Inwoners durven niet altijd te vertellen dat ze laaggeletterd zijn en hulpverleners durven inwoners er ook niet altijd op aan te spreken wanneer zij laaggeletterdheid bij een inwoner vermoeden. Daarnaast is laaggeletterdheid als oorzaak van armoede mogelijk een van de meest complexe problemen voor een gemeente om op in te spelen. Binnen gemeente Moerdijk kunnen ambtenaren een e-learning volgen om te leren hoe laaggeletterdheid te signaleren en erover in gesprek te gaan met de inwoner. Omdat laaggeletterdheid een grote voorspeller is voor armoede en een groot deel van de Nederlandse bevolking hiermee te maken heeft, is het van cruciaal belang dat er naar manieren wordt gezocht om deze inwoners te vinden te ondersteunen.

3. Kader

Er bestaat diverse wet- en regelgeving waarin is bepaald welke rol wij als gemeente hebben in het versterken van de sociale zekerheid van inwoners ten opzichte van de rol van het Rijk. Zo is er landelijke wet- en regelgeving en hebben gemeenten daarnaast de mogelijkheid om binnen bepaalde kaders lokaal beleid te vormen op het gebied van armoedebestrijding. Maatschappelijke- en lokale ontwikkelingen hebben grote invloed op eventuele wijzigingen in deze wet- en regelgeving. In onderstaand hoofdstuk gaan we hier dieper op in.

3.1 Wettelijk kader

Het Rijk en gemeenten hebben binnen Nederland een plicht om inwoners te ondersteunen die vanwege een gebrek aan financiële middelen niet in de basisbehoeften kunnen voorzien. Het Rijk biedt om die reden verschillende inkomensondersteunende maatregelen (toeslagen). Het Rijk is in staat om armoede onder inwoners daadwerkelijk op te lossen. Gemeenten kunnen aanvullend op de maatregelen van het Rijk inkomensondersteunende voorzieningen aanbieden aan inwoners om armoede te verzachten.

De Participatiewet is in 2015 ingevoerd. Met deze wet beoogt het kabinet één regeling te maken die geldt voor iedereen die in het verleden een beroep deed op de Wet Werk en Bijstand, Wajong of de WSW. Dit betekent dat de gemeente verantwoordelijk werd voor inkomensondersteuning én voor een grotere groep mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het doel van de Participatiewet is om zo veel mogelijk mensen toe te leiden naar (betaald) werk of vrijwilligerswerk (Bron: Rekenkamer West-Brabant, 2020). De gemeente is verantwoordelijk voor ondersteuning bij arbeidsinschakeling. Het algemeen inkomensbeleid is voorbehouden aan het Rijk. De gemeente kan in aanvulling daarop individuele huishoudens ondersteunen met maatwerk wanneer er sprake is van financiële problemen.

Vanuit de Participatiewet biedt het lokale armoedebeleid een instrument om deelname aan de samenleving van alle inwoners te bevorderen. Zo worden er diverse instrumenten ingezet om inwoners toe te leiden naar werk om arbeidsdeelname te bevorderen en worden er ook instrumenten ingezet om maatschappelijke participatie te stimuleren. Het uitgangspunt is dat inwoners zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen inkomen. Wanneer dit niet lukt, kunnen inwoners een beroep doen op een uitkering vanuit de Participatiewet, ofwel inkomensondersteuning. Op de hoogte van deze uitkering heeft de gemeente geen invloed, dit wordt bepaald door het Rijk.

Jaarlijks wordt het sociaal minimum, het bedrag waarvan het Rijk vindt dat mensen dit minimaal nodig hebben om in de basisbehoeften te kunnen voorzien, opnieuw voor de prijsontwikkeling bijgesteld. De lage inkomensgrens weerspiegelt een vast koopkrachtbedrag over een periode. Dit minimum geldt voor alle inwoners in Nederland. Voor sommigen is dit minimum niet toereikend. Naast de bijstandsuitkering bestaan er om die reden studiefinanciering, huurtoeslag en zorgtoeslag als voorliggende voorzieningen. Wanneer ook deze maatregelen onvoldoende soelaas bieden, kan de gemeente individuele of categoriale inkomensondersteuning aanbieden aan inwoners die hiervoor in aanmerking komen.

Naast de Participatiewet, regelt de Invorderingswet de kwijschelding van de belastingen van het Rijk, gemeenten en waterschappen. Een instrument bij het verzachten van armoede is het kwijschelden van deze belastingen. Gemeenten hebben beleidsvrijheid over de toetsingscriteria, zoals de vermogensnorm.

3.2 Lokaal kader

Uit landelijk beleid vloeien rechtstreeks lokale doelen voort. In de Scan Mens en Maatschappij beschrijven we hoe we inzetten op preventie en dat we inwoners met financiële problematiek in een vroeg stadium in beeld brengen en waar mogelijk passende hulp bieden. Daarnaast zetten we in op maatschappelijke participatie en het terugdringen van de armoedeval.

In de beleidsbegroting is de prestatie opgenomen om in 2023 een nieuwe armoedenota vast te stellen (Bron: Gemeente Moerdijk, 2022). Er zijn ambities vastgelegd rondom deelname aan de maatschappij, door deelname aan sport of cultuur en vrijetijdsbesteding. Ook voor inwoners die dit zonder ondersteuning niet kunnen. We zetten in op preventie en zelfredzaamheid. Er wordt ingezet op energiearmoede en inflatie en er is, naast aandacht voor lage inkomens, ook aandacht voor middeninkomens.

De gemeente kan in aanvulling op generieke inkomensondersteunende maatregelen vanuit het Rijk individuele inkomensondersteuning bieden in bijvoorbeeld de vorm van Bijzondere Bijstand. Daarnaast heeft de gemeente speelruimte op het gebied van de volgende voorzieningen:

- Kwijtschelding gemeentelijke belastingen;
- Collectieve zorgverzekering;
- Maatschappelijke participatie;
- Berekening van draagkracht en drempelbedrag;
- Categorieel beleid voor chronisch zieken, gehandicapten en ouderen.
- Lokale armoedevoorzieningen zoals: Jeugdfonds Sport en Cultuur, Jeugd Educatie Fonds, Voedselbank en Stichting Leergeld.
- Sociaal Medische indicatie

In hoofdstuk 4.1 gaan we dieper in op het huidige gemeentelijk maatwerk binnen gemeente Moerdijk.

Schuldhelpverlening is een wettelijke taak van gemeenten. Hierdoor hebben wij de verplichting om inwoners en ondernemers met financiële zorgen en schulden te helpen. De Wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening dient het doel om schulden in een vroeg stadium te signaleren en om in de toekomst erger te voorkomen. In het bestuursakkoord 2022-2026 zijn de lokale bestuurlijke ambities voor de komende jaren in hoofdlijnen vastgelegd. Eén van deze ambities betreft de aanpak energiearmoede. Conform het bestuursakkoord wordt dit integraal opgepakt in samenhang met het armoedebeleid, schuldhelpverlening en energietransitie (Bron: Gemeente Moerdijk, 2022a).

3.3 Ontwikkelingen in landelijk beleid

3.3.1 Miljoenennota

Op Prinsjesdag is de Miljoenennota gepresenteerd. Daarin zijn de volgende kwantitatieve beleidsdoelstellingen opgenomen voor de aanpak geldzorgen, armoede en schulden:

- Halvering aantal mensen in armoede in 2030 (t.o.v. 2015).
- Halvering aantal kinderen dat in armoede opgroeit in 2025 (t.o.v. 2015).
- Halvering aantal huishoudens met problematische schulden in 2030.

Aanvullend op deze overkoepelende doelstellingen zijn er 44 acties op het gebied van geldzorgen, armoede en schuldhelpverlening geformuleerd met een nadruk op de volgende uitgangspunten:

- Versterken bestaanszekerheid en inkomenszekerheid;
- Verhogen minimumloon en betere toegang tot zorg;

- Preventie door middel van educatie en het beschermen van inwoners;
- Inwoners actiever benaderen en de complexiteit van de loketten en regelingen verbeteren;
- Meedoen in de samenleving, met daarbij extra aandacht voor kinderen;
- Samenwerking met gemeenten en lokale partijen voor wijkgerichte aanpakken.

3.3.2 Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Op 12 juli 2022 is de aanpak geldzorgen, armoede en schulden geïntroduceerd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Bron: Schouten, 2022b). Minister Carola Schouten heeft hiervoor de volgende uitgangspunten benoemd:

- Een betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid: een voldoende stabiel inkomen is de basis;
- Preventie van geldzorgen: goede voorlichting van jongeren af aan, in alle levensfasen en dichtbij om de juiste financiële keuzes te kunnen maken;
- Een overheid die werkt voor mensen en voorziet in laagdrempelige, eenvoudige, mensgerichte financiële hulp en sociale incasso;
- Maatregelen nemen om (generatie)armoede te doorbreken zodat iedereen meedoet en vooruitkomt;
- Realiseren dat meer mensen eerder en betere schuldhelpverlening ontvangen en sneller perspectief hebben op een financieel zorgeloze toekomst.

3.3.3 Beleidsanalyse “Participatiewet in Balans”

Uit het rapport “Participatiewet in balans” waarin een uitvoerige beleidsanalyse is gedaan van de Participatiewet, blijkt dat de Participatiewet op het moment uit balans is. Er is een ongelijke verhouding tussen (a) de als beperkt ervaren ondersteuning (b) het strenge sanctieregime en (c) de complexe inrichting van bestaanszekerheid (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2022). Minister Schouten beoogt deze balans te herstellen door meer oog te hebben voor de menselijke maat (Bron: Schouten, 2022a).

3.3.4 Kostendelersnorm

Er zijn onlangs verscheidene veranderingen in wet- en regelgeving doorgevoerd. Zo is de leeftijdsgrens voor de kostendelersnorm verhoogd van 21 jaar naar 27 jaar. Dit betekent dat inwoners met een bijstandsuitkering met een inwonend kind tot 27 jaar dat werkt, niet wordt gekort op de uitkering. Daarnaast is in januari 2023 het wettelijk minimumloon met 10% omhoog, evenals de daaraan gekoppelde uitkeringen. Ook de bijverdiengrenzen van de participatiewet worden verruimd (Bron: Binnenlandsbestuur, 2022).

3.3.5 Wetsvoorstel huurverlaging 2023

Daarnaast is er ingestemd met het wetsvoorstel “Huurverlaging 2023 voor huurders met een laag inkomen.” (Bron: Rijksoverheid, 2023). Woningcorporaties, zoals Woonkwartier, kunnen vanaf 1 maart 2023 een aanvraag doen bij de belastingdienst om huurverlaging voor te stellen aan huurders met een laag inkomen en een hoge huurprijs.

3.4 Maatschappelijke ontwikkelingen

3.4.1 Oorlog in Oekraïne

Rusland is een van de grootste gas- en olie-exporterende landen ter wereld. De oorlog in Oekraïne zorgt voor veel onzekerheid, waardoor de sterke prijsstijgingen in gas en olie worden veroorzaakt. Sancties die Rusland zijn opgelegd zijn hier mede de oorzaak van. Daar komt nog bij dat het einde van de coronacrisis de economie sneller herstelde dan verwacht, waarmee de vraag naar producten

groter was dan het aanbod. Dit veroorzaakte vóór de oorlog in Oekraïne al flinke stijgingen van de energieprijzen. Alle particulieren en bedrijven hebben last van deze prijsstijgingen. Supermarkten, industrie en bedrijven in de agrarische sector, berekenen deze dan ook door in de verkoopprijzen, waardoor de prijzen van levensmiddelen ook flink stegen (Bron: De Nederlandsche Bank, 2022). Particulieren voelen deze prijsstijgingen dus overal: in de supermarkt, bij de benzinepomp en bij het maandelijks energieoverzicht. Voor mensen met een laag inkomen betekent dit een flinke koopkrachtdaling. Hierover meer in hoofdstuk 3.4.3.

Ook is er een flink aantal Oekraïense vluchtelingen naar Nederland gekomen als gevolg van de oorlog. In Moerdijk worden om en nabij 300 geregistreerde vluchtelingen opgevangen. Kijkend naar de Joegoslavië oorlog, ligt het in de lijn der verwachting dat ook veel Oekraïense vluchtelingen in Nederland zullen blijven en niet terug zullen keren. Op het moment is er diverse wet- en regelgeving die de sociale zekerheid borgt voor deze vluchtelingen, alleen is er veelal slechts tijdelijk geregeld. Zoals de tijdelijke bescherming voor derdelanders. Deze loopt nog door tot 4 september 2023, waardoor Oekraïense vluchtelingen die sinds 24 februari 2022 zijn ontheemd vrije toegang hebben tot de Nederlandse arbeidsmarkt (Bron: Rijksoverheid, z.d.c). Op het moment is er daarom nog veel onzekerheid of de sociale zekerheid van deze groep in de toekomst is gegarandeerd. Ook de huidige woningnood mag hierbij niet uit het oog worden verloren.

3.4.2 Energiearmoede

Vanaf eind 2021 kampt heel Nederland met de gevolgen van en de hoge energieprijzen, door zowel het onverwachte, grote herstel van de economie en later ook de oorlog in Oekraïne. In 2022 betaalde het gemiddelde huishouden € 2800 aan energiekosten. In 2021 bedroeg dit € 1479, een verschil van € 1321 per jaar (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022a). Veel inwoners kunnen hun energierekening niet meer betalen en dreigen in armoede of schulden te vervallen. Daarom heeft het Rijk de energietoeslag aangekondigd om inwoners tegemoet te komen. Echter, de energietoeslag is geen structurele aanpak en er blijft onzekerheid bestaan over of en wanneer de energieprijzen zullen dalen. Voorlopig heeft het Rijk, naast de energietoeslag, ook het prijsplafond ingevoerd. Hiermee worden de gestegen kosten enigszins gedempt voor alle huishoudens en met name kleinverbruikers (Bron: Rijksoverheid, 2022a).

3.4.3 Koopkrachtdaling en “Middeninkomens”

Daarnaast heeft de hoge inflatie een flinke koopkrachtdaling tot gevolg. Dit betekent dat ook “middeninkomens” in de problemen komen. Er bestaat geen definitie van een middeninkomen. Logischerwijs zou de keuze kunnen vallen op een inkomenscategorie waarbinnen inwoners voor geen enkele gemeentelijke of Rijksvoorziening in aanmerking komen en niet in aanmerking komen voor sociale huur. De toegang tot sociale huur is € 44.035 voor een éénpersoonshuishouden en € 48.625 voor een tweepersoonshuishouden. Daardoor houdt een huishouden met een “middeninkomen” per saldo mogelijk minder over dan inwoners die nog onder de lage inkomens vallen: de huishoudens die nog in aanmerking komen voor een sociale huurwoning, inkomensondersteuning vanuit het Rijk of aanvullende ondersteuning vanuit de gemeente. Daarom wordt er binnen dit beleidsplan een voorstel gedaan voor een definitie van een “middeninkomen”: Een inkomenscategorie waarbij het huishouden geen recht heeft op inkomensondersteuning vanuit het Rijk of gemeente en sociale huur, waardoor de netto maandlasten onevenredig hoog zijn ten opzichte van de netto-inkomsten, afgezet tegen de verhouding netto maandlasten en netto-inkomsten van de lage inkomensgroep.

Ook hier treedt de armoedeval op: waar het voor inwoners met een (bijstands)uitkering niet altijd loont om te gaan werken, loont het voor inwoners die wél werken maar nog recht hebben op andere vormen van inkomensondersteuning ook niet altijd om méér te werken of meer inkomsten te genereren uit werk.

3.4.4 Naweeën coronacrisis

Ook de coronacrisis heeft tot op de dag van vandaag impact. Veel ondernemers hebben tijdens de coronacrisis kunnen rekenen op overheidssteun. Veel ondernemers hebben tijdens de coronacrisis een belastingsschuld opgebouwd. De Belastingdienst verleende destijds uitstel van belasting. 64.000 bedrijven hebben nog niets van hun schuld afgelost. Veel ondernemers zullen het niet redden, echter zijn er ook ondernemingen die wél kans maken om uit de problemen te komen, als zij maar om hulp durven vragen (Bron: Vogels, 2023). Vanwege angst en schaamte doen velen dit niet en ze zijn door de overheid moeilijk te bereiken. Hierdoor dreigen ondernemers ook nog eens onnodig kopje onder te gaan.

3.4.5 Meer aandacht voor ouderen

Van alle doelgroepen maken ouderen het minst gebruik van de bijzondere bijstand. Dat zij minder gebruik maken van de beschikbare voorzieningen betekent echter niet dat armoede onder deze doelgroep minder aanwezig is. De doelgroep ouderen is opgevoed met andere normen en waarden. Het ontvangen van inkomensondersteuning onder deze groep wordt vaak gezien als “je hand op houden”. Deze groep is ten opzichte van andere doelgroepen extra kwetsbaar, omdat zij geen mogelijkheden meer hebben (of omdat dit redelijkerwijs niet meer van hen kan worden verwacht) om hun inkomenspositie te verbeteren.

3.5 Samenvatting

Diverse veranderingen in wet- en regelgeving, maar ook maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloeden de effectiviteit van het armoedebestrijd. Binnen een beleidsperiode van vier jaar verandert er dikwijls zodanig veel dat een herijking nodig is. Direct na het einde van de coronacrisis dient een nieuwe crisis zich aan: de oorlog in Oekraïne. Ook dit betekent nieuwe zorgen en potentieel nieuwe risicogroepen. Tenslotte komt het vertrouwen van de inwoner in de overheid ook steeds verder onder druk te staan, wanneer inwoners zich niet gezien of gehoord voelen en gevoelsmatig aan hun lot worden overgelaten. De financiële en materiële hulp aan vluchtelingen is vaak een doorn in het oog voor inwoners met een laag inkomen die het op eigen kracht niet redden, maar amper in aanmerking komen voor ondersteuning.

4. Armoede in Moerdijk

Iedere gemeente is anders qua demografie, grafische ligging, inwoneraantallen, cultuur en geloofsovertuigingen, baankansen en tal van andere kenmerken die invloed hebben op het gemeentelijk armoedebeleid. Binnen gemeente Moerdijk specifiek zijn er uitdagingen rondom verschillende risicogroepen, maar bijvoorbeeld ook grafische ligging. Ook het type bedrijven dat zich in deze gemeente heeft zijn weerslag op het vestigen of vertrekken van inwoners met specifieke kenmerken. Het gemeentelijk maatwerk biedt ruimte om afhankelijk van deze gemeente specifieke behoefte passend beleid te maken om de effectiviteit ervan te waarborgen. In hoofdstuk 4 volgt een toelichting op het huidige gemeentelijk maatwerk, waarin rekening is gehouden met deze gemeente specifieke kenmerken en brengen we de huidige stand van zaken omtrent armoede in gemeente Moerdijk in beeld.

4.1 Huidig gemeentelijk maatwerk

De gemeente biedt maatwerk op verschillende terreinen. Zo zijn er diverse voorliggende- en vangnetvoorzieningen. Voorliggende voorzieningen zijn voorzieningen waar de inwoner éérs aanspraak op maakt, voordat een inwoner in aanmerking kan komen voor een vangnetvoorziening. Een vangnetvoorziening is bedoeld voor het opvangen van kosten die vanuit andere voorzieningen niet worden gedekt. Enerzijds ter bevordering van deelname aan de maatschappij (voor zowel kinderen als volwassenen) en anderzijds ter ondersteuning van het inkomen. Zoals beschreven in hoofdstuk 3.2 onder lokaal kader heeft de gemeente beleidsvrijheid op enkele terreinen. Gemeente Moerdijk heeft daar in het verleden de volgende keuzes in gemaakt.

4.1.1 Inkomensondersteuning

Het sociaal minimum is het bedrag waarvan de overheid vindt dat je dit minimaal nodig hebt om van te leven. Dit bedrag is meestal gelijk aan de bijstandsnorm (ofwel bijstandsuitkering). In de lokale regelingen bieden we ruimere ondersteuning aan inwoners dan alléén aan inwoners die een inkomen hebben op bijstandsniveau (of het sociaal minimum) door inwoners tegemoet te komen die een inkomen hebben tot bijvoorbeeld 120% van het sociaal minimum en tegenwoordig zelfs daarboven. Hier worden per regeling andere keuzes in gemaakt, mede om de armoedeval tegen te gaan.

Bijzondere bijstand

De bijzondere bijstand is een vergoeding voor extra kosten die een inwoner zelf niet kan betalen. De huidige inkomensgrens van de bijzondere bijstand is gesteld op 110% van het sociaal minimum. Daarnaast zijn alle type kostensoorten waarvoor bijzondere bijstand kan worden aangevraagd vastgelegd in een beleidsregel. Het ligt in de bedoeling om deze beleidsregel te herijken, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de hoogte van de inkomensgrens, maar ook of de exacte uiteenzetting van de kosten waarvoor iemand bijzondere bijstand kan aanvragen nog wel van deze tijd is.

Individuele inkomensvoorschot

Voor huishouders met een laag inkomen gedurende 3 jaar geldt een inkomensgrens van 101%. Ze krijgen eenmalig een vast bedrag dat vrij te besteden is. Het ligt in de bedoeling om deze inkomensgrens te herijken en deze op regionaal niveau te harmoniseren. De

Individuele studietoelage

Voor inwoners die vanwege een beperking geen bijbaantje kunnen nemen tijdens het studeren. Hier geldt alleen een vermogensgrens en eis dat je bent ingeschreven bij duo en in aanmerking komt voor studiefinanciering.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

De keuze van de gemeenteraad voor het verlenen van kwijtschelding wordt voor de berekening van de kosten van bestaan gesteld op 100% en is daarmee ook de meest ruime grens die mag worden gekozen, gezien er ook mag worden gekozen voor 90% of 95%. Meer dan 100% is niet mogelijk, dit wordt gezien als inkomenspolitiek.

Collectieve zorgverzekering

Via het Werkplein Hart van West-Brabant wordt een collectieve zorgverzekering aangeboden voor inwoners met een laag inkomen en hoge zorgkosten. De inkomensgrens hiervoor is gesteld op 120% van het sociaal minimum.

Sociaal Medische Indicatie

Inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum kunnen in aanmerking komen voor de Sociaal Medische Indicatie. Beschikbare middelen voor mensen die vanwege medische of psychische redenen niet kunnen werken voor bepaalde tijd (regeling is van tijdelijke aard). Voor die periode krijgen ze kinderopvang volledig vergoed voor kinderen van 0 tot 12 jaar.

Peuteropvang toeslag

Ouders die niet in aanmerking komen voor de toeslag bij de belastingdienst, omdat ze bijvoorbeeld niet werken, kunnen een bijdrage van de gemeente ontvangen. Dit is voor kinderopvang van peuters van 2 tot 4 jaar die minimaal 5 of maximaal 7 uur per week de peuteropvang bezoeken.

Fonds sociaal domein

Het fonds sociaal domein is een voorziening die bestaat om onkosten op te vangen van inwoners die deze kosten zelf niet kunnen betalen en waarvoor op dat moment geen andere voorziening bestaat. Een belangrijke eis bij de toekenning is dat de inzet van deze voorziening moet leiden tot het doorbreken van een uitzichtloos patroon waardoor ergere situaties worden voorkomen. Tevens moet het ook de snelste en meest adequate oplossing zijn. Het Fonds Sociaal Domein is een typisch voorbeeld van een vangnetvoorziening.

4.1.2 Maatschappelijke participatie en kindregelingen

Maatschappelijke participatie

Via het Werkplein Hart van West-Brabant wordt uitvoering gegeven aan maatschappelijke participatie. Inwoners krijgen 180 euro budget per jaar per persoon toegewezen om deel te nemen aan sport- cultuur of andere vormen van vrijetijdsbesteding. Deze inkomensgrens was tot eind 2022 gesteld op 110% van het sociaal minimum en is inmiddels verruimd naar 130% van het sociaal minimum.

Stichting Leergeld

Stichting Leergeld biedt ondersteuning aan kinderen uit een huishouden met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Deze grens is vanaf 2023 verruimd van 120% naar 130%. Kinderen binnen gemeente Moerdijk kunnen in aanmerking komen voor het schoolstartpakket. Ze krijgen een tweedehands fiets en schoolbenodigdheden bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school. Daarnaast vormt Stichting Leergeld een vangnet voor alle andere kinderen met een laag inkomen die voor andere voorzieningen niet in aanmerking komen of waar de voorziening niet toereikend is.

Jeugdfonds Sport & Cultuur

Het Jeugdfonds Sport & Cultuur hanteert een inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum. Tot en met 2022 werd er 550 euro vergoed voor zwemlessen en 220 euro voor andere sporten per kind

per jaar. Vanaf 2023 is de vergoeding voor sporten verhoogd naar 250 euro per kind per jaar. Daarnaast is er ook een gemeentelijke subsidieregeling Muziekonderwijs, waar alle inwoners een bijdrage kunnen aanvragen om individueel muziekonderwijs te volgen, zodat de drempel om een instrument te bespelen wordt verminderd.

Jeugd Educatie Fonds

Het Jeugd Educatie Fonds focust zich op het percentage lage inkomens op de volledige populatie per school. Minimaal 50% van de kinderen heeft een inkomen tot 150% van het sociaal minimum, waarbij er geen inkomenstoets wordt gedaan. In combinatie met 4.500 euro subsidie per school vanuit de gemeente stelt het Jeugd Educatie Fonds ieder jaar 13.500 euro beschikbaar per school. Het Jeugd Educatie Fonds ondersteunt nu 3 scholen in gemeente Moerdijk. Het Jeugd Educatie Fonds is een vangnetvoorziening voor kinderen die niet in aanmerking komen voor ondersteuning vanuit andere voorzieningen maar deze hulp toch nodig hebben. Vanaf schooljaar 2023-2024 wordt er gekeken naar mogelijkheden om de samenwerking met het Jeugd Educatie Fonds uit te breiden, zodat zij meer scholen in de gemeenten kunnen ondersteunen.

4.1.3 Arbeidsdeelname

Arbeidsdeelname kan armoede oplossen én voorkomen. Om die reden nemen we ook twee interventies op die op dit moment worden ingezet om inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt toe te leiden naar werk. Arbeidsdeelname bevordert daarnaast maatschappelijke participatie en voorkomt daarmee sociale uitsluiting, één van de meest ingrijpende gevolgen van armoede.

Proeftuinen/diagnostisch centrum (Werkvoorzieningsschap)

Binnen de ketensamenwerking spannen zowel de WVS als het Werkplein Hart van West-Brabant zich in om inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt toe te leiden naar passend (vrijwilligers)werk. Dit is een groep die intensieve bemiddeling nodig heeft. Dankzij de huidige krapte op de arbeidsmarkt is er bij de WVS en het Werkplein ruimte om deze intensieve bemiddeling aan te bieden.

Methodische arbeidsontwikkeling

Werkgevers, onderwijsinstellingen, de Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD), het Werkplein Hart van West-Brabant en de WVS hebben de handen ineengeslagen om werkzoekenden middels werkend leren via zogenaamde mbo-bouwstenen praktijkverklaringen te laten halen om hen zo een betere kans te bieden om door te stromen naar de arbeidsmarkt. Het gaat hierbij om werkzoekenden die geen startkwalificatie kunnen behalen voor de arbeidsmarkt (mbo-niveau 2), maar die wél in staat zijn om met ondersteuning werknemersvaardigheden en vakvaardigheden te ontwikkelen.

4.2 Huidige omvang van armoede in Moerdijk

4.2.1 Langdurige armoede en conjuncturele invloed

Landelijk bedroeg in 2020 het aandeel huishoudens dat al ten minste vier jaar opeenvolgend een laag inkomen had 3,1%. In 2019 was dit percentage 3,4%. In de jaren 2011 – 2017 was er een voortdurende stijging van het aantal huishoudens met een langdurig laag inkomen. De fluctuaties in de armoedecijfers volgen grotendeels de conjunctuur (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021c). Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt vindt ook nagenoeg iedereen met arbeidspotentieel een betaalde baan, waardoor (langdurige) armoede wordt voorkomen. Ook in Moerdijk zien we dat inwoners met arbeidspotentieel en een kleine of zelfs middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt een baan vinden. Helaas maken de hoge inflatie en de koopkrachtdaling dat veel inwoners met een betaalde baan óók niet meer rond kunnen komen. De verwachting is dat de armoedecijfers -zelfs in

de hoogconjunctuur- zullen toenemen. Dit betekent dat er een grote last ligt bij de gemeente en het Rijk om armoede in de toekomst te voorkomen, op te lossen of te verzachten.

Tabel 1. Huishoudens met een inkomen tot lage-inkomensgrens voor ten minste vier jaar in 2020.

Regio	Particuliere huishoudens (x1000)	Personen (x1000)	Kinderen (x1000)	Particuliere huishoudens relatief (%)	Personen relatief (%)	Kinderen relatief (%)
Nederland	221,3	376,3	95,2	3,1	2,4	3,1
Moerdijk	0,2	0,5	0,1	1,6	1,4	2,3

*Bron: CBS

4.2.2 Huishoudens met een uitkering

Sinds 2020 zijn er in Moerdijk 700 inwoners met een inkomen op het sociaal minimum. Relatief gezien betekent dit dat er in 2020 4,6% van de huishoudens een inkomen heeft op de lage inkomensgrens in gemeente Moerdijk, ten opzichte van 6,8% in Nederland. Ook het relatieve aantal kinderen dat opgroeit in armoede in Moerdijk ligt lager met 5,8% ten opzichte van 6,9% in Nederland.

Tabel 2. Huishoudens met een inkomen tot lage-inkomensgrens voor ten minste één jaar in 2020.

Regio	Particuliere huishoudens (x1000)	Personen (x1000)	Kinderen (x1000)	Particuliere huishoudens relatief (%)	Personen relatief (%)	Kinderen relatief (%)
Nederland	512,8	904,2	221,4	6,8	5,5	6,9
Moerdijk	0,7	1,4	0,4	4,6	3,8	5,8

*Bron: CBS

Tot december 2021 bleek 2,9% van de huishoudens binnen gemeente Moerdijk een bijstandsuitkering te ontvangen, ten opzichte van 5% van alle huishoudens in Nederland (Bron: Waarstaatjegemeente, 2022).

Opvallend is dat het aantal personen met een werkloosheidsuitkering de afgelopen jaren flink is gedaald: van 640 in 2018 naar 380 in 2022. Dit ligt in lijn met de krappe arbeidsmarkt. Daarentegen is het aantal personen met een bijstandsuitkering nauwelijks afgenomen. Een mogelijke verklaring hiervoor is de grootte van de afstand tot de arbeidsmarkt of een beperkt arbeidspotentieel. Bijstandsontvangers hebben doorgaans meer ondersteuning nodig bij het vinden en behouden van (passend)werk. In tijden van hoogconjunctuur betekent dit dat de gemeente zich meer kan focussen op ondersteuning van inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, omdat werkloze inwoners die zelfredzaam zijn in het vinden van passend werk dit ook lukt zonder ondersteuning van de gemeente.

Tabel 2. Aantal personen met een uitkering in gemeente Moerdijk (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022b).

Jaar	Uitwerkings Uitkerings-ontvangers totaal	Tot de AOW-leeftijd	Vanaf AOW-leeftijd	Werkloosheids-uitkering	Bijstand en bijstands-gerelateerd tot AOW-leeftijd	Bijstand tot AOW-leeftijd	Arbeids-ongeschiktheid	Wajong	AOW
2018	9920	2480	7440	640	610	550	1270	260	7440
2019	9780	2320	7460	490	580	520	1290	260	7450
2020	9740	2240	7500	400	560	500	1320	270	7500

Jaar	Uitwerkings Uitkerings- ontvangers totaal	Tot de AOW- leeftijd	Vanaf AOW- leeftijd	Werkloosheids- uitkering	Bijstand en bijstands- gerelateerd tot AOW- leeftijd	Bijstand tot AOW- leeftijd	Arbeids- ongeschiktheid	Wajong	AOW
2021	10210	2600	7610	480	810	540	1350	290	7610
2022	10020	2360	7670	380	620	540	1410	280	7660

*Cijfers over de WAO en WIA-uitkering: WGA-regeling zijn weggelaten uit deze tabel.

4.2.3 Bereik

Ondanks alle inspanningen om de armoederegelingen beter onder de aandacht te brengen, blijkt dat veel inwoners voorzieningen niet weten te vinden. Ter illustratie maakt slechts 27% van de inwoners in gemeente Moerdijk met een laag inkomen, gebruik van de regeling maatschappelijke participatie. Het terugdringen van het non-gebruik blijft een uitdaging bij alle regelingen. Het non-gebruik is met name hoog onder enkele specifieke doelgroepen, zoals de ouderen en werkende armen. Dit heeft enerzijds te maken met het stigma dat rust op gemeentelijke hulp en ondersteuning, maar anderzijds ook op de bekendheid van de regelingen. Inwoners die al bekend zijn bij het Werkplein Hart van West-Brabant worden snel doorverwezen naar andere gemeentelijke voorzieningen. Inwoners met een laag inkomen en een betaalde baan, zijn doorgaans niet bekend met alle voorzieningen en komen niet vaak in contact met hulpverleners die door kunnen verwijzen.

Een overzicht met wijkdata is terug te vinden in bijlage 6.

4.5 Samenvatting

De belangrijkste uitdagingen bij de bestrijding van armoede in Moerdijk is het terugdringen van het non-gebruik. Daarnaast spelen ook maatschappelijke en economische ontwikkelingen (zoals een hoog- of laagconjunctuur) een grote rol. Als gemeente hebben we hier niet altijd invloed op. Generiek inkomensbeleid is bovendien een verantwoordelijkheid van het Rijk en niet van de gemeente. We kunnen armoede daarom niet volledig voorkomen of oplossen, maar wel verzachten. Ondanks onze toekomstige inspanningen is het daarom een gegeven er altijd fluctuaties zullen blijven bestaan in de armoedecijfers.

Binnen deze kaders, is de grote uitdaging voor de gemeente om te kunnen anticiperen op maatschappelijke en economische ontwikkelingen en het vertrouwen van de inwoner in de overheid terug te winnen. Om zo de kans te vergroten dat inwoners ook naar de gemeente toe durven en willen stappen voor hulp. En dat de dienstverlening laagdrempelig is ingericht, de inwoners worden ontzorgd en niet worden afgeschrikt door een doolhof aan regelingen en ingewikkelde taal.

5. Visie

De visie is tot stand gekomen als een gezamenlijke inspanning van de gemeente en maatschappelijke partners, op basis van onze wettelijk taak en rol en de behoeften die wij signaleren bij onze inwoner.

5.1 Totstandkoming

Bij de totstandkoming van de nieuwe armoedenota zijn diverse maatschappelijke partners en de gemeenteraad betrokken. De vorige nota, “Een integrale aanpak van armoede & schulden in Moerdijk 2018-2021”, is geëvalueerd waaruit de rode draad bleek dat we als gemeente de samenwerking met onze ketenpartners moeten verbeteren, de armoedevoorzieningen toegankelijker moeten maken, de inkomensgrenzen moeten herijken en het wellicht nuttig is om nieuwe risicogroepen te onderscheiden (zoals jongeren). Deze evaluatie is op 3 januari 2022 vastgesteld. Ook tijdens de themabijeenkomst op 13 oktober 2022 en tijdens de bijeenkomsten met de klankbordgroep is verdere invulling gegeven aan de gemeentelijke visie op armoede. Hierover meer in hoofdstuk 9.1.

Armoede komt vaak niet alleen. Inwoners met een laag inkomen hebben vaak ook andere problematiek, die ofwel aan de basis liggen van het lage inkomen, of die worden veroorzaakt door het lage inkomen. Een goede afstemming tussen aanpalende leefgebieden is daarom van groot belang. Armoedebeleid is daarom niet alleen het verhogen van inkomen, maar ook aandacht hebben voor oorzaken en gevolgen van armoede, die dikwijls andere leefgebieden beslaan. Dit noemen we een integraal armoedebeleid. Armoede brengt de bestaanszekerheid in het gedrang, net als problematiek op andere leefgebieden. Om die reden vormt het armoedebeleid een deelnotitie van het algemeen beleid gericht op de bestaanszekerheid van Moerdijkse inwoners. Immers is bestaanszekerheid en verspreiding van welvaart volgens artikel 20 van onze grondwet een zorg van de overheid en ondersteunen wij als gemeente inwoners die niet in het bestaan kunnen voorzien de visie op armoedebeleid luidt daarom als volgt:

“Armoedevoorzieningen zijn toegankelijk voor álle inwoners in gemeente Moerdijk met én zonder een laag inkomen en gericht op preventie van armoede, het verzachten van armoede óf de gevolgen daarvan. De inwoner wordt ontzorgd om zo mentale ruimte te creëren, zodat inwoners de mogelijkheid hebben om hun positie te verbeteren, waarbij de gemeente ondersteunt bij arbeidsdeelname of maatschappelijke participatie.”

De visie en ondersteuning zijn conform de uitgangspunten uit de Miljoenennota en de Scan Mens en Maatschappij. Inzetten op preventie werkt kostenbesparend en is het meest effectief. Immers ligt preventie binnen de invloedssfeer van de gemeente, waar het oplossen van armoede uitsluitend is voorbehouden aan het Rijk. Daarnaast sluit de visie mooi aan op de definitie van armoede volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (2018). We zorgen er onder andere voor dat, inwoners die niet over de middelen beschikken om gebruik te kunnen maken van goederen en voorzieningen die als noodzakelijk worden gezien, dit dankzij het armoedebeleid wél kunnen.

Door armoede te voorkomen worden problemen op andere leefgebieden eveneens voorkomen of beperkt. Door armoede te voorkomen blijven inwoners financieel zelfstandig, dragen we bij aan de gezondheid en mogelijkheden tot arbeidsdeelname en maatschappelijke participatie.

6. Wat willen we bereiken

Gemeente Moerdijk heeft al jaren een ruimhartig armoedebeleid, met specifieke aandacht voor kinderen. Er is een breed aanbod gericht op zowel preventie als het verzachten van armoede om inwoners uit verschillende inkomensklassen te ondersteunen en/of tijdelijk te ontlasten. De komende jaren wordt dit armoedebeleid verder aangescherpt.

In dit hoofdstuk beschrijven we de ambities en beleidsdoelstellingen voor de komende jaren en welke prestatie indicatoren hieraan worden gekoppeld. Gemeente Moerdijk onderscheidt diverse risicogroepen. Het volledige overzicht is terug te vinden in bijlage 5. Doelgroepen. We houden ons daarnaast aan het SOS-principe: signaleren, ondersteunen en stimuleren. We signaleren actief problematiek bij de inwoner en werken meer outreachend (ofwel proactief), we ondersteunen waar we kunnen en stimuleren inwoners hun persoonlijke situatie te verbeteren binnen hun eigen invloedssfeer.

6.1 Ambities en beleidsdoelstellingen

6.1.1 Armoede voorkomen

Met het Moerdijkse armoedebeleid 2023-2026 streven we ernaar armoede te voorkomen en richten we ons op de mogelijkheden binnen invloedssfeer van de gemeente.

Doelstelling: Meer aandacht voor armoede veroorzakende factoren zoals life events en inzetten op gerichte voorlichting.

We zetten in op preventie van armoede, door inwoners beter voor te lichten over veelvoorkomende oorzaken van armoede en hoe inwoners zelf kunnen voorkomen om in armoede te vervallen als gevolg van life events.

Hierbij sluiten we aan bij de regionale, strategische doelstellingen van het Werkplein Hart van West-Brabant om inwoners actiever te informeren over de impact van life-events op bijvoorbeeld het ontvangen van uitkeringen en toeslagen.

Doelstelling: Financiële zelfredzaamheid bevorderen onder alle risicogroepen

We bevorderen de financiële zelfredzaamheid van alle risicogroepen. Zie bijlage 5 voor het volledige overzicht. Daarnaast hebben we aandacht voor een cumulatie aan armoederisico's: veel inwoners in armoede behoren tot meerdere risicogroepen.

Doelstelling: We bieden bijzondere aandacht aan kwetsbare jongeren ter bevordering van hun financiële zelfredzaamheid

We richten ons hierbij op jongeren in de leeftijd van 17-27 jaar waarbij jongeren in de leeftijd van 18-21 extra risico lopen, omdat we als maatschappij van hen verwachten dat zij vanaf 18 jaar financieel zelfredzaam zijn, maar de overheid pas financiële ondersteuning biedt vanaf een leeftijd van 21 jaar. Jongeren zonder startkwalificatie lopen hierbij het hoogste risico.

6.1.2 Verzachten van (de gevolgen van) armoede

Met een combinatie van inkomensondersteuning en voorzieningen om maatschappelijk participeren te bevorderen, trachten we de gevolgen van armoede te verzachten.

Doelstelling: De gevolgen van armoede onder kinderen in de leeftijd van 0-18 jaar verzachten.

Van kinderen kan redelijkerwijs niet worden verwacht dat zij financieel zelfredzaam zijn. Om die reden zetten we in op het verzachten van de gevolgen van armoede onder kinderen, door mogelijkheden te bieden om maatschappelijk te kunnen participeren en door een bijdrage te leveren aan het creëren van gelijke kansen.

Doelstelling: Het verzachten van de gevolgen van energiearmoede.

De gemeente Moerdijk heeft ruim 700.000 euro ontvangen van het Rijk om huishoudens met een laag inkomen en hoog energieverbruik te ondersteunen bij het verduurzamen van woningen. We zoeken naar een structurele oplossing voor het tegengaan van energiearmoede en sluiten daarbij aan bij het Energieprogramma Moerdijk: duurzaam aan de slag! We maken gebruik van de samenwerking met woningcorporaties en de bestaande prestatieafspraken.

6.1.3 Perspectief op een betere toekomst

We zetten in op het doorbreken van de cirkel van armoede door oplossingen te zoeken voor de kernproblemen binnen het gezin in samenhang met andere leefgebieden.

Doelstelling: Beter signaleren van onderliggende problematiek en adequaat doorverwijzen

We zetten in eerste instantie in op het financieel ontzorgen van onze inwoners wanneer zij zich bij ons melden. We zetten in op het achterhalen van de oorzaak van het lage inkomen, zodat het probleem in de kern kan worden aangepakt en de financiële positie van de inwoner duurzaam kan worden verbeterd. Hiervoor verwijzen wij en onze partners door naar passende hulp en ondersteuning.

Met de invoering van de voorzieningenwijzer waarbij een gedeelte van de uitvoerig bij het Werkplein Hart van West-Brabant ligt en een gedeelte bij de gemeente Moerdijk, kan er warme (wederzijdse) overdracht plaatsvinden bij doorverwijzing van een inwoner.

6.1.4 Iedereen doet mee (maatschappelijke participatie)

We streven naar het verminderen van kansenongelijkheid en willen dat onze inwoners moeten kunnen participeren in de maatschappij. In de vorm van betaald werk, vrijwilligerswerk, zinvolle invulling van de dag, maar ook in recreatieve zin. Iedere inwoner heeft mogelijkheden om te sporten of deel te nemen aan cultuuractiviteiten.

Doelstelling: We willen arbeidsparticipatie onder de doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt vergroten, ter bevordering van maatschappelijke participatie.

Inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt vinden zelf vaak moeilijk (passend) werk en hebben daarbij ondersteuning nodig vanuit de gemeente, het Werkplein Hart van West-Brabant of de WVS. Dankzij de huidige hoogconjunctuur is de werkloosheid laag, waardoor zelfredzame inwoners op eigen kracht werk vinden en de gemeente, de WVS en het Werkplein Hart van West-Brabant meer beschikbare middelen en kennis kunnen inzetten op de groep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. We zetten daarom extra in op deze doelgroep om daarmee (langdurige) armoede tegen te gaan.

Doelstelling: Maatschappelijke participatie van kinderen bevorderen

We zetten in op het creëren van een kansrijke toekomst voor kinderen, waarbij het uitgangspunt is dat de plek van de wieg niet mag bepalen of een kind mogelijkheden heeft om te participeren in de maatschappij. Eveneens verdient ieder kind het om voldoende financiële voorlichting te krijgen gedurende de ontwikkeling. We zetten al vroeg in op het creëren van (toekomstige) zelfredzaamheid van jongeren om armoede problematiek te voorkomen.

6.1.5 Inclusieve dienstverlening

Binnen gemeente Moerdijk willen we ons met name richten op het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening richting inwoners. Dit houdt in een focus op inclusiviteit: het armoedebelied is er voor alle inwoners in Moerdijk, dus stemmen we de communicatie daarop af. Een goede communicatie en samenwerking met ketenpartners is essentieel voor een effectief armoedebelied en vormt een belangrijke ambitie voor de komende beleidsperiode.

Doelstelling: Verbeteren vindbaarheid en toegankelijkheid gemeentelijke armoedeverorzieningen.

Het Moerdijkse armoedebeloid is er voor álle inwoners. We houden rekening met de vindplaatsen, (belemmerende) kenmerken van de risicogroepen en passen onze communicatie en het aanbod daarop aan. Dit doen we in samenhang met andere leefgebieden en maatschappelijke partners. We werken toe naar één armoedeloket met de komst van de Voorzieningenwijzer om de drempel voor inwoners om ondersteuning te zoeken te verlagen.

Doelstelling: Gemeente als netwerkorganisatie. Inzetten op betere samenwerking met samenwerkingspartners (inzet van armoederegisseur).

Tot slot zetten we in op het intensiveren van de samenwerking met alle maatschappelijke partners uit de schijf van vijf: bedrijven, maatschappelijke organisaties, inwoners, overheid en onderwijs. Met name hebben we extra aandacht voor ondernemers en hun rol als signaleerder en verwijzer. De armoederegisseur behoudt nauw contact en is ervoor verantwoordelijk dat alle partners op de hoogte zijn van het beschikbare, gemeentelijke pakket aan hulp en ondersteuning. De armoederegisseur is de persoon die alle maatschappelijke partners met elkaar verbindt en hen wijst op hun rol als signaleerder en verwijzer en maakt onderdeel uit van de gemeentelijke organisatie.

6.2 Prestatie-indicatoren

Om te kunnen bepalen of het gemeentelijk armoedebeloid resulteert in de gewenste effecten, wordt er aan iedere beleidsdoelstelling een prestatie indicator gekoppeld.

Tabel 3. Overzicht van beleidsdoelstellingen met de daaraan gekoppelde prestatie indicatoren.

Beleidsdoelstelling	Prestatie indicator
Meer aandacht voor armoede veroorzakende factoren zoals life events en inzetten op betere voorlichting.	▪ We hebben aanbod op het gebied van voorlichting over belangrijke life-events.
Financiële zelfredzaamheid bevorderen onder alle risicogroepen	▪ Er wordt meer ingezet op voorlichting (via relevante maatschappelijke partners) over financiële zelfredzaamheid; ▪ Er wordt meer gebruik gemaakt van relevant gemeentelijk aanbod, zoals de geldplannen van het Nibud. ▪ Minder jongeren doen een beroep op (bijzondere) bijstand of schuldhulpverlening. ▪ Scholen werken actief mee aan initiatieven om jongeren voorlichting te geven over financiële zelfredzaamheid en de gevolgen van 18 worden. ▪ Zzp'ers maken actief gebruik van het De6 platform hulp voor ondernemers.
We bieden bijzondere aandacht aan kwetsbare jongeren ter bevordering van hun financiële zelfredzaamheid	▪ We hebben jongeren zonder startkwalificatie beter in beeld ▪ Er zijn minder Vroegtijdig School Verlaters dankzij het uitvoeringsplan Arbeidsmarktregio West-Brabant.
De gevolgen van armoede onder kinderen in de leeftijd van 0-18 jaar verzachten.	▪ Het gebruik van kindregelingen neemt toe. ▪ Er zijn structureel lessen over het doorbreken van het taboe op armoede/ burgerschap op scholen

Het verzachten van de gevolgen van energiearmoede.	▪ Huishoudens binnen gemeente Moerdijk maken gebruik van gemeentelijk aanbod om het huis energiezuiniger te maken.
Vaker signaleren van onderliggende problematiek op alle leefgebieden en adequaat doorverwijzen	▪ Hulpverleners signaleren vaker een (problematisch) gebrek aan digitale vaardigheden of slechte beheersing van de Nederlandse taal. ▪ Aanbod vanuit andere leefgebieden in samenhang met armoede worden waarneembaar meer gebruikt.
We willen arbeidsparticipatie onder de doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt vergroten, ter bevordering van maatschappelijke participatie.	▪ Het bestand met inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt wordt kleiner en de inwoner vindt passend (vrijwilligers)werk of een andere vorm van dagbesteding.
Maatschappelijke participatie van kinderen bevorderen	▪ Een toename in het gebruik van kindregelingen vanuit de gemeente en samenwerkingspartners.
Verbeteren zichtbaarheid en toegankelijkheid gemeentelijke voorzieningen.	▪ Er is een toename in het gebruik van de bijzondere bijstand onder de doelgroep ouderen. ▪ Het gebruik van middelen gericht op preventie, zoals budgetplannen, neemt toe. ▪ Inclusieve communicatie richting inwoners (inwoners van alle inkomensgroepen en achtergronden). ▪ De gemeente Moerdijk werkt met de Voorzieningenwijzer. ▪ Het gebruik van alle gemeentelijke voorzieningen neemt toe. ▪ De administratielast wordt door inwoners als laag ervaren. ▪ We hebben taalvriendelijke informatieverstrekking op B1 niveau en in verschillende talen.
Gemeente als netwerkorganisatie. Inzetten op betere samenwerking met samenwerkingspartners (inzet van armoederegisseur).	▪ De samenwerkingspartners en scholen binnen de gemeente zijn goed op de hoogte van alle gemeentelijke dienstverlening op het gebied van armoede. ▪ Inwoners worden vaker doorverwezen naar de gemeente door partners en partners verwijzen vaker door naar elkaar. ▪ Inwoners maken doorgaans gebruik van meer regelingen of zijn op de hoogte van alle mogelijkheden.

7. Hoe doen we dat?

Om bovengenoemde doelstellingen tot uitvoering te brengen, hanteren we enkele principes in lijn met de doelstellingen uit het bestuursakkoord 2022-2026 en de beleidsbegroting 2023. Onderstaand volgen de specifieke beleidskeuzes voor gemeente Moerdijk.

7.1 Integrale aanpak

We werken nauw samen met aanpalende leefgebieden. We vinden afstemming met WMO, Jeugd, Energietransitie, Schuldhulpverlening, Nieuwkomers, Laaggeletterdheid, Gezondheid en Onderwijs. De meest kwetsbare personen zijn inwoners met een cumulatie van armoederisico's (bijlage 2), zoals een slechte gezondheid en/of beperking, taal- of leerachterstand, schulden of een lage positie op de arbeidsmarkt.

WMO

Op meerdere vlakken zijn er raakvlakken tussen de Wmo en het armoedebeleid. Inwoners die steun ontvangen vanuit de Wmo hebben daarnaast vaak nog meer zorg en ondersteuning gefinancierd uit andere wetten. Binnen de Wmo wordt gewerkt met een vast maandtarief (€ 19,-), waar binnen bijvoorbeeld de Wlz sprake is van een inkomensafhankelijke bijdrage. Dit kan ervoor zorgen dat de kosten voor zorg zich opstapelen waardoor inwoners in een situatie van armoede terecht komen. Door afstemming tussen Wmo en het armoedebeleid geven we extra aandacht aan inwoners die te maken hebben met deze stapeling van zorgkosten en deze niet kunnen betalen. Het uitvoeringsbesluit Wmo 2015 biedt de mogelijkheid om op individueel niveau af te zien van het opleggen van een eigen bijdrage. Onder de voorwaarde dat het volgende jaar wordt deelgenomen aan de collectieve zorgverzekering voor minima.

Daarnaast zorgt begeleiding uit de Wmo voor vaardigheden op het gebied van inkomensbeheer en het doen van de administratie. Tot slot is voor een goed leven deelname aan activiteiten, een plezierige vrijetijdsbesteding en (vrijwilligers)werk erg belangrijk. De Wmo heeft tot doel deze maatschappelijke participatie te bevorderen voor inwoners met een beperking. Ook preventief kan worden ingezet op activiteiten die dagstructuur en/of ontmoeting bieden en een gevoel van zingeving geven. Armoedebeleid kan ondersteunen om toch te kunnen deelnemen aan activiteiten ook al is er weinig inkomen.

Huisvestingsbeleid en preventie dakloosheid

In samenwerking met Woonkwartier zijn er afspraken over het minimale aanbod aan sociale huurwoningen voor inwoners met een laag inkomen en de bouw hiervan in de komende jaren, de zogenaamde regionale woondeals. De komende jaren zal er ook een nieuwe huisvestingsverordening moeten worden opgesteld met aandacht voor de urgentiegroepen en wordt aan het op te stellen woonprogramma (en beleidsplan Wmo) een woonzorgvisie toegevoegd. In het programma Een thuis voor iedereen zijn voorlopig de volgende aandachtsgroepen genoemd: (Dreigend) dak- en thuisloze mensen, Sociaal en/of medisch urgenten, Uitstromers intramurale voorziening, Arbeidsmigranten, Woonwagengebrouwen, Studenten, Statushouders (via taakstelling), Mantelzorgverleners en -ontvangers, Detentie > 3 maanden en Stoppende sekswerkers DUUP-regeling. Rond medio 2023 verwachten we de definitieve aandachtsgroepen te weten. Hierin zit een overlap met de doelgroepen die in het kader van het Armoedebeleid zijn benoemd.

Het aanpakken van dakloosheid is in Nederland een topprioriteit. Het Nationaal actieplan dakloosheid "Eerst een thuis" stelt de ambitie om dakloosheid in 2030 structureel te beëindigen (Bron: Rijksoverheid, 2022b). In samenwerking met schuldhulpverlening voorkomt vroegsignalering tevens huisuitzetting. Tevens is het volgens de preventie alliantie belangrijk om structurele bronnen

van ongelijkheid en uitsluiting te verminderen, omdat deze kunnen leiden tot dakloosheid. Het armoedebelief draagt bij aan het terugdringen van deze structurele bronnen van ongelijkheid en uitsluiting, waarmee dakloosheid mogelijk kan worden voorkomen (Bron: Wolf & Scheepers, 2022).

Dakloze arbeidsmigranten hebben geen recht op maatschappelijke opvang. Ze krijgen ondersteuning en begeleiding door de stichting Barka. Om dat te kunnen doen heeft Barka medewerking van gemeente nodig en daar staan de regels in de weg. Zonder een tijdelijke indicatie (moeilijk te krijgen) vanuit gemeente kunnen ze een dakloze arbeidsmigrant niet helpen.

Jeugd

Binnen het armoedebelief streven we ernaar armoede zo veel mogelijk te voorkomen, met name onder de jeugdigen. Jeugdigen verdienen een goede start en met behulp van een armoedebelief gericht op preventie van armoede onder jongeren, willen we ervoor zorgen dat jongeren weten wat bijvoorbeeld de gevolgen zijn van het 18 worden. Zoals het ontvangen van zorgtoeslag of jezelf inschrijven voor een huurwoning. We zetten daarnaast in op kennis opdoen over manieren hoe jeugdigen met geld om moeten gaan en welke valkuilen hierbij komen kijken. We zoeken de samenwerking met onder andere het jongerenwerk. Jongeren kunnen hier terecht met hun vragen omtrent (zak)geld en kunnen deelnemen aan gratis activiteiten. Dit draagt bij aan een fijne vrijetijdsbesteding en ontwikkeling van hun talenten. Het doel is dat jongeren, ongeacht hun financiële positie, mee kunnen (blijven) doen aan de maatschappij. Jongerenwerkers en buurtsportcoaches hebben daarnaast ook een belangrijke signaalfunctie bij het herkennen van armoede.

Energietransitie

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het verminderen van onze CO₂-uitstoot en het tegengaan van klimaatverandering, door inzet op duurzame energiebronnen, aardgasvrije wijken en schoon vervoer. Met deze inspanningen dragen we bij aan de doelen in het Klimaatakkoord. Door de oorlog in Oekraïne en de stijgende energieprijzen wordt verduurzaming van steeds groter belang, juist voor inwoners met een laag inkomen. In samenwerking met de adviseurs energietransitie van gemeente Moerdijk zoeken we naar manieren om woningen van inwoners met een laag inkomen en een hoog energieverbruik te verduurzamen.

Schuldhelpverlening

Armoede en schuldenproblematiek zijn nauw verwant aan elkaar. Dit betekent dat een integrale aanpak wenselijk is, omdat hulpverlening vanuit beide leefgebieden kan helpen om beide problematieken op te lossen, te voorkomen of te verzachten.

Inwoners met financiële zorgen en/of schulden hebben vaak een zeer laag besteedbaar inkomen. Ook deze inwoners hebben moeite met het betalen van de boodschappen of lopen risico op sociale uitsluiting. Ons doel binnen schuldhelpverlening de komende jaren is het inzetten van de juiste mix van ondersteuning, begeleiding en producten waarmee we maximale preventie bereiken op het juiste moment en bij de juiste personen. Om dit te kunnen houden we zelf de regie op het proces en gaan we onze processen zo inrichten dat we deze regie kunnen voeren (herinrichting werkprocessen, deskundigheidsbevordering), de kern is dat we financiële rust tot stand brengen zodat inwoners weer ruimte ervaren om mee te kunnen doen.

De trajectbegeleiders schuldhelpverlening, coördinator, adviseur schuldhelpverleningen onze samenwerkingspartners voeren de te realiseren doelstellingen uit.

Er bestaat veel overlap in de hoofdlijnen van de aanpak van schulden- en armoedeproblematiek. Zie beleidsplan Schuldhelpverlening "De kracht van een goede aanpak bij schulden en financiële zorgen

2021-2025". Voor zowel armoede- als schuldenproblematiek geldt dat preventie het uitgangspunt is, door middel van voorlichting, vroegsignalering en goede communicatie richting de inwoner. Ook de risicogroepen zijn vergelijkbaar. Financiële hulp en ondersteuning is voor beide groepen cruciaal om duurzaam financieel zelfredzaam te kunnen zijn.

Zoals geldt binnen het beleidsplan schuldhelpverlening streven we met het armoedebeleid naar het creëren van financiële rust voor de inwoner, middels preventieve en curatieve maatregelen, om de negatieve gevolgen van armoede (tijdelijk) te verzachten, zodat de inwoner de kracht heeft om de financiële positie te verbeteren binnen het volledige vermogen. Binnen het volledige vermogen verstaan we het vermogen dat de inwoner heeft zónder bijkomende stress en alle nare gevolgen van dien die de armoedesituatie veroorzaakt, waardoor arbeidsdeelname of verbetering van de inkomenspositie wordt bemoeilijkt.

Nieuwkomers

De nieuwe Wet Inburgering is in werking getreden op 1 januari 2022. Deze Wet geldt voor iedereen die vanaf 1 januari 2022 inburgeringsplichtig is. Het doel van deze nieuwe Wet is:

Inburgeringsplichtigen doen snel mee in Nederland. De implementatie van de nieuwe Wet inburgering is nog maar net voltooid. Het grootste deel van de uitvoering van deze Wet wordt door de Gemeenschappelijke Regeling Het Werkplein Hart van West- Brabant uitgevoerd.

Statushouders (ofwel inburgeraars) lopen een verhoogd risico om in armoede te vervallen. Het is voor deze inwoners moeilijker om werk te vinden omdat zij de taal nog niet goed beheersen, men een andere cultuur heeft met soms andere normen en waarden en genoten opleidingen niet altijd aansluiten op onze opleidingen en onze arbeidsmarkt. In 2023 en daarna gaan wij samen met het Werkplein Hart van West-Brabant starten met een kwaliteitsslag. Samen met de regiehouders inburgering wordt bepaald welke onderdelen aandacht nodig hebben. We nemen diverse onderwerpen onder de loep, zoals de samenwerking met de taalaanbieders, inzet van de leerbaarheidstoets, werkgeversbenadering en de rol van het kernteam. Met deze kwaliteitsslag proberen wij de inburgeraar zo goed als mogelijk te begeleiden en ondersteunen in de behoefte die zij hebben. Hierbij hebben wij ook oog voor preventieve maatregelen om hen een zo goed mogelijk bestaan te bieden.

Arbeidsmigranten kennen hun rechten veelal niet en zijn vaak niet ingeschreven in de Basis Registratie Personen (BRP), zodat ze geen rechten opbouwen voor sociale zekerheid. Voor degenen die wel staan ingeschreven in BRP geldt dat ze eerst rechten moeten opbouwen voordat ze een beroep kunnen doen het Werkplein Hart van West-Brabant. Hierdoor lopen ze een verhoogd risico om in armoede te vervallen omdat ze bijvoorbeeld in het begin geen recht op bijstand hebben. Daarnaast zijn ze vaak afhankelijk van de werkgever of het uitzendbureau en dat brengt een groot risico op uitbuiting. De verhalen zijn bekend van hoge huren en te lage lonen waar nog allerlei kosten op worden ingehouden. Ook is het voor hen moeilijker om werk te vinden, omdat zij de Nederlandse taal niet beheersen. Bovendien hebben arbeidsmigranten door het complexe financiële systeem in Nederland meer uitleg en aandacht nodig om hen voor armoede te behoeden en zelfredzaamheid te bevorderen. In Moerdijk is al deze problematiek niet anders. Daarnaast hebben we ook een relatief grote populatie arbeidsmigranten, waarvan ook een gedeelte onder de radar omdat zij niet zijn ingeschreven in de BRP. Deze risicogroep is in Moerdijk dus waarschijnlijk nog groter dan wordt gedacht. Vanuit de integrale aanpak arbeidsmigranten is er grote inzet op het vergroten van de bestaanszekerheid van deze risicogroep. Uitgebreidere informatie vindt u terug in bijlage 2.

Laaggeletterdheid

Laaggeletterden lopen een groter risico om te vervallen in armoede dan geletterden, omdat laaggeletterden vaker praktisch opgeleid zijn en laagbetaald werk vinden. Grip houden op financiën en persoonlijke administratie is om die reden voor hen lastiger. Daarnaast is het voor deze groep extra moeilijk om hulp te vragen bij de gemeente. Deze inwoners vinden het lastig om de weg naar hulp te vinden en zijn hierin vaak niet zelfredzaam. We zetten daarom in op het gebruik van beeldtaal. Ook het signaleren van laaggeletterdheid wanneer inwoners bij het loket armoede een hulpvraag doen is een speerpunt. Aanvullend zetten we in op doorverwijzing richting vormen van volwasseneneducatie, óók in samenwerking met Onderwijs en de Bibliotheek.

Onderwijs

Scholen zijn een belangrijke vindplaats voor kinderen in armoede. Om die reden zoeken we verbinding met het onderwijs, zodat we deze doelgroep samen beter kunnen bereiken. Ook kan onderwijs een rol spelen in voorlichting over armoede en schuldenproblematiek en hoe dit kan worden voorkomen. Ter bevordering van de kansengelijkheid worden er op alle scholen activiteiten georganiseerd tijdens de pauze of na school, zoals pleintjessport, cultuurworkshops of techniekactiviteiten. Ook tijdens schooltijd worden er sport, kunst- en cultuuractiviteiten georganiseerd, zodat alle kinderen hiermee kennis kunnen maken en zij hun interesses en talenten kunnen ontdekken.

Daarnaast zet het Regionaal Bureau Leren West-Brabant zich in op het gebied van uitvoering van de leerplichtwet (5 t/m 17 jaar) en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten (18-23 jaar). Zo is er een Aanpak Thuiszitters, De Methodische Aanpak Schoolverzuim, Sluitend Regionaal Vangnet voor jongeren van 12 tot 23 jaar, Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en de NEET-aanpak (Not in Education Employment or Training). Deze speerpunten dragen bij aan het behalen van een startkwalificatie (Mbo-niveau 2 diploma) door jongeren, zodat zij een betere uitgangspositie hebben binnen de maatschappij in de vorm van het vinden van betaald werk. Om de bestaanszekerheid van jongeren zonder startkwalificatie te bevorderen, is er de Aanpak Voortijdig Schoolverlaten (Bron: Rijksoverheid, z.d.b.). Er is een wetsvoorstel in voorbereiding om de RMC-leeftijd (Regionaal meldpunt Coördinatiecentrum) te verhogen van 23 naar 27 jaar, zodat meer jongeren begeleid kunnen worden (Bron: Ingrado, 2021).

Om leer- en ontwikkelachterstanden tegen te gaan op jonge leeftijd, zetten we de Voor- en Vroegschoolse Educatie in. Bij het consultatiebureau worden leer- en ontwikkelachterstanden al op zeer jonge leeftijd gesignaleerd. Er is een duidelijke correlatie merkbaar tussen de risicogroepen en de kinderen die in aanmerking komen voor Voor- en Vroegschoolse Educatie. Vaak zijn dit kinderen uit gezinnen met laaggeletterde of anderstalige ouders.

Gezondheid

De sociaal economische status (SES) van inwoners wordt bepaald op basis van opleiding, inkomen en de positie op de arbeidsmarkt. Mensen met een laag inkomen en een lage opleiding (basisonderwijs + vmbo) leven 15 jaar minder in goede gezondheid in vergelijking met mensen met een hbo- of universitaire opleiding en een hoog inkomen. Mannen met een lage opleiding leven gemiddeld 5,8 jaar korter en bij vrouwen is dat gemiddeld 4,3 jaar. Daarnaast leven mannen met een laag inkomen gemiddeld 8,2 jaar korter en bij vrouwen is dat gemiddeld 6,7 jaar.

Inwoners met een lage sociaaleconomische status hebben dus een kortere levensverwachting en leven minder lang in goede gezondheid. Dit gaat gepaard met een ongezonde leefstijl en hierdoor hebben deze inwoners vaker last van zowel lichamelijke als psychische klachten in vergelijking met welvarende leeftijdgenoten. Ook hebben zij vaker overgewicht, chronische ziekten, zoals diabetes en

hart- en vaatziekten, en chronische stress. Ook psychosociale problemen of opvoedproblemen komen vaker voor. Inwoners met een lage sociaaleconomische status ervaren minder geluk in hun leven en zijn minder goed in staat om beslissingen te nemen op lange termijn.

De oorzaken van gezondheidsverschillen worden beïnvloed door meerdere domeinen; niet alleen door het volksgezondheidsdomein, maar ook andere beleidsdomeinen zoals armoede, inkomen en huisvesting. Om gezondheidsverschillen aan te pakken is een integrale aanpak nodig waarbij gezondheid en gezond gedrag in samenhang met verschillende factoren worden bekeken, zoals inkomen, schulden en huisvesting.

7.2 Uitgangspunten

Samen met de inwoners

In lijn met het bestuursakkoord 2023-2026 bieden we extra aandacht aan (inwoner)participatie. Dit doen we door het organiseren van bijeenkomsten met inwoners en maatschappelijke partners. We regisseren een laagdrempelige, veilige ontmoeting tussen partner en inwoner en bieden kansen voor directe ondersteuning. Op deze wijze zoeken we naar nieuwe signalen hoe we de gemeentelijke dienstverlening en het armoedebeleid continu kunnen verbeteren.

Vroeg, laagdrempelig en dicht bij de inwoners

We zetten in op een outreachend armoedebeleid: het initiatief ligt niet meer uitsluitend bij de inwoner om de gemeente te vinden, maar we bewegen als gemeente óók naar de inwoner toe. Door deze drempelverlaging hopen we een toename in het gebruik van de gemeentelijke (armoede)voorzieningen en pogen we het vertrouwen terug te winnen in de overheid. We hopen hierdoor vroegtijdig hulp te kunnen bieden om ernstigere problematiek in de toekomst te voorkomen.

Bevorderen van kansengelijkheid

We willen dat alle kinderen en jeugdigen gelijke kansen hebben. Vanuit armoede zetten we daarom in op het wegnemen van financiële belemmeringen van inwoners met een lage Sociaal Economische Status (SES), in aanvulling op voorliggende voorzieningen. Daarnaast zetten we in op het wegnemen van immateriële belemmeringen. Kinderen uit kansarme gezinnen (praktisch opgeleide of laaggeletterde ouders) lopen risico op een taal- of ontwikkelachterstand. We richten ons op het voorkomen en tijdig signaleren van deze achterstanden door middel van inzet van Voor- en Vroegschoolse Educatie en wenden ons óók tot de ouders om de cirkel van armoede te doorbreken.

7.3 Dit gaan we doen

Onderstaand volgt de beknopte lijst met acties uit de uitvoeringsagenda, gekoppeld aan de beleidsdoelstelling. Omdat deze nota enigszins verlaat komt, is er vooruitlopend op de komst van deze nota al uitvoering gegeven aan enkele acties geformuleerd onder de beleidsdoelstellingen.

Doelstelling: Financiële zelfredzaamheid bevorderen onder alle risicogroepen	Aanvang en looptijd
<u>We breiden het aanbod voor financiële ondersteuning uit</u>	Q2 2024 - doorlopend
<u>Herijken van bestaande inkomensgrenzen (bijzondere bijstand en individuele inkomensvoet)</u>	Q3 2023 - doorlopend

<u>Afstemming van communicatie uitingen</u>	Q3 2023 - doorlopend
<u>Voorlichting aan zzp'ers</u>	Q3 2024

Doelstelling: We bieden bijzondere aandacht aan kwetsbare jongeren ter bevordering van hun financiële zelfredzaamheid	Aanvang en looptijd
<u>We bieden voorlichtingscursussen aan via scholen over financiële zelfredzaamheid</u>	Q4 2023 (Pilot in schooljaar 2024-2025)
<u>Onderzoeken hoe we de verbinding tussen het RBL, Werkplein én WVS kunnen versterken</u>	Q1 2024 – doorlopend

Doelstelling: De gevolgen van armoede onder kinderen in de leeftijd van 0-18 jaar verzachten.	Aanvang en looptijd
<u>Doorbreken taboe van armoede onder kinderen</u>	Q1 2024
<u>Vernieuwen samenwerkingen kindregelingen</u>	Q3 2023 – Q3 2024

Doelstelling: Het verzachten van de gevolgen van (de gevolgen van) armoede.	Aanvang en looptijd
<u>Project energiekus</u>	Q3 2023 - doorlopend

Doelstelling: We willen arbeidsparticipatie onder de doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt vergroten, ter bevordering van maatschappelijke participatie.	Aanvang en looptijd
<u>Ontwikkeling inwoners grote afstand tot de arbeidsmarkt</u>	Q3 2023 – doorlopend
<u>Arbeidsmarktparticipatie stimuleren voor jongeren zonder startkwalificatie</u>	Q3 2023

Doelstelling: Vaker signaleren van onderliggende problematiek en adequaat doorverwijzen	Aanvang en looptijd
<u>Cursussen aan hulpverleners over signaleren van andere problematiek</u>	Q2 2024 – doorlopend

Doelstelling: Meer aandacht voor armoede veroorzakende factoren zoals life events en inzetten op betere voorlichting.	Aanvang en looptijd
<u>Voorlichting over de impact van life events</u>	Q3 2024

Doelstelling: Verbeteren zichtbaarheid en toegankelijkheid gemeentelijke voorzieningen.	Aanvang en looptijd
<u>Creëren van laagdrempelige dienstverlening</u>	Q3 2023
<u>Vereenvoudigen aanvraagprocedures</u>	Q3 2024
<u>Stroomschema armoedevervoorzieningen</u>	Q4 2024
<u>Lokaal communicatieplan armoede</u>	Q3 2023

Gemeente als netwerkorganisatie. Inzetten op betere samenwerking met samenwerkingspartners (inzet van armoederegisser).	Aanvang en looptijd
<u>Periodieke bezoeken aan scholen en andere maatschappelijke partners</u>	Doorlopend
<u>Organiseren themabijeenkomsten</u>	Jaarlijks in Q4
<u>Opzetten lokaal armoedenetwerk (onderdeel lokaal communicatieplan armoede)</u>	Q3 2023 - doorlopend

Evaluatie	Aanvang en looptijd
------------------	----------------------------

<u>0-meting gemeentelijke dienstverlening inwoners en partners</u>	Q3 2023
<u>1-meting gemeentelijke dienstverlening inwoners en partners</u>	Q3 2026
<u>Gebruik van voorzieningen</u>	Q1 2024, Q2 2025 & Q1 2026

8. Meten

Bij de creatie van nieuw beleid is het van belang dat er meetbare doelen worden gekozen. Bij het stellen van doelen richten we ons op de variabelen waar we als gemeente invloed op kunnen uitoefenen.

8.1 Preventie

Op het gebied van preventie zetten we in op het meten van het gebruik van het preventieve aanbod vanuit Startpunt Geldzaken. Daarnaast meten we hoe vaak er bij het armoedeloket andere problematiek wordt gesignaleerd en hoe vaak er wordt doorverwezen. Partners kunnen bij een intake registreren hoe ze bij deze partner terecht zijn gekomen. Hiervoor vragen we data op bij het Startpunt Geldzaken en de Voorzieningenwijzer.

8.2 Inkomensondersteuning en maatschappelijke participatie

Om waardevolle, meetbare doelen te stellen omtrent het gebruik van armoedevoorzieningen, is het van belang dat we naast inzicht in het aantal inwoners in armoede, óók inzicht hebben in de bereidheid om van deze middelen gebruik te maken. Deze bereidheid hangt af van het vertrouwen in de overheid, of de maatregelen goed aansluiten op de behoeften van de inwoner en of de inwoner geen beperkingen ervaart om gebruik te kunnen maken van een voorziening. Kenmerkend aan gemeente Moerdijk is bijvoorbeeld grootte van de gemiddelde afstand tot een bepaalde voorziening. Een andere belemmerende factor is de bekendheid en toegankelijkheid van de regelingen. Deze factoren worden meegenomen in het meten van de resultaten op het gebied van de gemeentelijke dienstverlening. We meten:

1. Het gebruik van de voorzieningen;
 - a. Het gebruik van voorzieningen door specifieke doelgroepen, zoals de ouderen;
 - b. Het gebruik van de voorziening maatschappelijke participatie;
 - c. Het gebruik van kindregelingen.
2. Hoe de inwoner het gebruik van de voorziening heeft ervaren.
 - a. Is er met het gebruik van de voorziening in een bepaalde behoefte voorzien?
 - b. Ervaarde de inwoner problemen bij het gebruik van de voorziening?

Hoewel het gebruik van de voorzieningen normaliter niet altijd een representatief beeld geeft van het bereik, verwachten we dat we met de komst van het armoedeloket een forse toename kunnen creëren van het gebruik. Om het gebruik te meten vragen we data op bij het Werkplein Hart van West-Brabant over het gebruik bij aanvang van de beleidsperiode en nogmaals aan het einde van de beleidsperiode om de verschillen in kaart te kunnen brengen. Ditzelfde doen we bij het Jeugd Educatie Fonds, het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Stichting Leergeld.

Om te meten hoe de inwoner een voorziening ervaart, gaan we in gesprek met aanbieders om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om dit te integreren binnen de dienstverlening, door middel van evaluatievragen.

8.3 Gemeentelijke dienstverlening

Met de komst van het nieuwe armoedebelief en alle acties die daaraan zijn verbonden, trachten we een verbetering van de gemeentelijke dienstverlening te realiseren. Hiervoor starten we in 2023 met een tweedelige nulmeting (twee doelgroepen) en doen we een tweede meting aan het einde van de beleidsperiode. In het bijzonder richten we ons op de volgende speerpunten:

Verbeteren zichtbaarheid en toegankelijkheid van gemeentelijke voorzieningen

Om te meten of de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de armoedevervoorzieningen verbetert voor de *inwoner*, richten we ons binnen de 0-meting op de volgende aspecten:

1. Taalgebruik van alle communicatie uitingen
 - a. De inwoner ervaart het taalgebruik als laagdrempelig en heeft geen ondersteuning nodig van buitenaf om te begrijpen wat er wordt gecommuniceerd.
2. Toegankelijkheid
 - a. De inwoner kan de gemeentelijke website makkelijk navigeren.
3. De gemeente komt naar de inwoner toe.
 - a. De inwoner ervaart het contact met het armoedeloket als prettig en de hulpverlener is doortastend (hulpverlener signaleert ook andere problematiek en verwijst waar nodig door naar andere nuttige voorzieningen).
4. Zichtbaarheid
 - a. De inwoner weet welke hulp en ondersteuning de gemeente aanbiedt op het gebied van armoede en hoe deze hulp aan te vragen.
 - b. De inwoner neemt kennis van gemeentelijke dienstverlening via andere wegen dan alleen de gemeentelijke website of het armoedeloket (via partners, werkgevers, scholen, etc.)

Inwoners ontvangen een korte enquête bij aanvang van de beleidsperiode om te onderzoeken wat hun huidige beeld is van de gemeentelijke dienstverlening. Aan het einde van de beleidsperiode wordt dezelfde enquête nogmaals afgenomen om te kunnen onderzoeken of de inspanningen om de gemeentelijke dienstverlening te verbeteren daadwerkelijk een verbetering heeft opgeleverd in de klantervaring van de inwoner.

Gemeente als netwerkorganisatie. Inzetten op een betere samenwerking met samenwerkingspartners (inzet van armoederegisseur)

Om te meten of de samenwerking met de maatschappelijke partners verbetert, richten we ons op een 0-meting met onze *partners*. We leggen de focus op de volgende aspecten:

1. Informatieverstrekking
 - a. De gemeente informeert periodiek over veranderingen in gemeentelijk beleid of over gemeentelijke voorzieningen.
 - b. De gemeente verstrekt informatie die direct bruikbaar is voor de partner om mee te geven aan de inwoner.
 - c. De partner is te allen tijde voldoende op de hoogte van alle gemeentelijke voorzieningen.
2. Toegankelijkheid

- a. Maatschappelijke partners kennen de armoederegisseur en weten hoe de armoederegisseur hen kan ondersteunen.
- 3. Zichtbaarheid
 - a. De armoederegisseur heeft periodiek fysieke ontmoetingen met samenwerkingspartners in de vorm van themabijeenkomsten of 1-op-1 ontmoetingen.

Bij aanvang van de beleidsperiode ontvangen onze partners een enquête om te onderzoeken hoe zij de huidige samenwerking met de gemeente ervaren. Aan het einde van de beleidsperiode ontvangen dezelfde partners dezelfde enquête om te meten of we de samenwerking aantoonbaar hebben kunnen verbeteren.

9. Communicatie

9.1 Klankbordgroep

Bij de totstandkoming van de armoedenota 2023-2025 is een klankbordgroep opgericht die de rol van een cliëntenraad vervult. Via deze weg wordt inwonerparticipatie bevorderd en willen we voorkomen dat we alleen óver onze inwoners praten, in plaats van mét hen. De groep bestaat uit vrijwilligers, professionals en burgerraadsleden en zij vertegenwoordigen ieder één of meerdere risicogroepen. Zo zijn Stichting Leergeld, Stichting Schuldhulpmaatje, een burgerraadslid, het Werkplein Hart van West-Brabant, de GGD, Woonkwartier en Surplus allen aangehaakt en hebben zij mogen adviseren over de inhoud van de nota, zoals de gekozen beleidsdoelstellingen en de uitvoeringsagenda. We starten medio 2023 een onderzoek naar een eventuele brede adviesraad sociaal domein. Tot die tijd blijft de klankbordgroep bestaan en is er periodiek overleg om de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de actiepunten te bespreken.

9.2 Lokaal communicatieplan

Een goed armoedebeleid valt of staat met goede communicatie. Communicatie omvat de communicatie met interne collega's, samenwerkingspartners, het bedrijfsleven en de inwoner. De ontwikkeling van een lokaal communicatieplan armoede moet ertoe leiden dat we inzicht krijgen in het natuurlijk netwerk van iedere inwoner of risicogroep, hun vindplaatsen en voorkeursmiddelen om informatie tot zich te nemen. Bovendien moet het opzetten van een armoedenetwerk ertoe leiden dat we een eenvoudige, eenduidige ingang hebben naar alle relevante maatschappelijke partners die vanuit intrinsieke motivatie een bijdrage willen leveren aan de uitvoering van de armoedenota. Deze spilfunctie houdt in dat zij de in- en uitgang vormen binnen hun eigen netwerk omtrent de verspreiding van kennis en signalen over armoede.

10. Financiën

De bestaande voorzieningen zijn al meegenomen in de meerjarenbegroting 2023-2026, met een totaalbudget op het product armoedebeleid van 104.000 euro. Dit budget is met de verhoging van de budgetten voor kindregelingen niet meer toereikend met een verschil van 47.300 euro. Alle activiteiten uit hoofdstuk 6.2 kunnen worden betaald vanuit de middelen uit bovenstaande meest rechter kolom. Voor de bestrijding van armoede in de gemeente Moerdijk is in de begroting jaarlijks € 104.000 beschikbaar. Dit beleidsplan geeft richting aan nieuwe en bestaande ontwikkelingen binnen dit budget. Sommige aanbevelingen zullen leiden tot een verhoging of verlaging van enkele bestaande budgetten. Naast dit budget ontvangt de gemeente Moerdijk via de meicirculaire gemeentefonds 2023 aanvullend budget vanuit het Rijk om in te zetten voor armoedebestrijding, volgens de kamerbrief over implementatieplan Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden van 3 februari 2023 (Schouten, 2023).

De afgelopen vier jaar bleek het volledige budget voor armoedebestrijding toereikend. Op enkele specifieke budgetten waren overschrijdingen die konden worden opgevangen met overgebleven gelden op andere posten. Om die reden worden de budgetten per kostensoort bijgesteld.

De extra kosten die gemoeid zijn met wijzigingen in de inkomensgrenzen of toetsingscriteria voor toekenning van zowel de bijzondere bijstand als de individuele inkomens toeslag worden verwerkt in de begroting van het Werkplein Hart van West-Brabant.

Tabel 4. Algemeen budget product armoedebeleid

		Huidige budgetten lokaal armoedebeleid	Jaarlijkse impuls lokaal armoedebeleid 2023-2026
Budgetten kindregelingen	<i>Budget Stichting Leergeld</i>	€ 25.000	€ 35.000 per jaar – verhoging i.v.m. optrekken inkomensgrens
	<i>Budget Jeugdfonds Sport & Cultuur</i>	€ 29.000	€ 35.000 per jaar – verhoging i.v.m. fusie Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur Brabant
	<i>Budget Jeugd Educatie Fonds</i>	€ 13.500	€ 25.500 per jaar – Verhoging budget om het bereik van het Jeugd Educatie Fonds te kunnen vergroten
Voedselbank		€ 1.500	€ 1.500
Communicatie & bijeenkomsten maatschappelijke partners		€ 10.000	€ 5.000
Voorzieningenwijzer		x	€ 15.000 licentiekosten + € 5.800 trainingskosten per jaar € 3.500 licentiekosten voor Woonkwartier
Inzet preventie		x	€ 10.000
Nieuwe initiatieven		€ 25.000	€ 13.700
Totaal		€ 104.000	€ 150.000

10.1 Dekking

Buiten de wijzigingen op het product armoedebelief, wordt er ook een verhoging in kosten op het product bijzondere bijstand verwacht. Dit product maakt onderdeel uit van de begroting van het Werkplein Hart van West-Brabant.

Met de verhoging van de inkomensgrens van de bijzondere bijstand en de verhoging van de inkomensgrens van de Individuele Inkomenstoeslag, komen er meer inwoners voor deze voorzieningen in aanmerking.

Een inschatting van deze kostenstijging is nog lastig te maken. Bij een verhoging van de inkomensgrens van de individuele inkomenstoeslag van 101% naar 105%, komen er 200 inwoners extra in aanmerking (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021b). Waarvan altijd slechts een minderheid wordt bereikt. Hierbij worden dus geen grote kostenstijgingen verwacht van groter dan € 50.000. In voorkomende gevallen zullen budgettaire wijzigingen mee worden genomen in de P&C-cyclus van het Werkplein Hart van West Brabant.

Voor met name de verhoging van het budget voor de kindregelingen en de jaarlijkse kosten voor de Voorzieningenwijzer wordt via de Kadernota 2024-2027 een aanvullend budget gevraagd van € 46.000, waarmee de totale jaarbegroting uitkomt op € 150.000.

Bijlage 1. Literatuurlijst

- AlleCijfers. (2022). Statistieken gemeente Moerdijk. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [Gemeente Moerdijk in cijfers en grafieken \(update 2023!\) | AlleCijfers.nl](#)
- De Nederlandsche Bank. (2022, 17 maart). Hoe we economisch geraakt worden door de oorlog in Oekraïne. Geraadpleegd op 12 april 2023 van [Hoe we economisch geraakt worden door de oorlog in Oekraïne \(dnb.nl\)](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020). *Aantal uitkeringen algemene bijstand – buurten*. Cbsinuwbuurt.nl. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [Aantal uitkeringen algemene bijstand - Buurten \(2020\) \(cbsinuwbuurt.nl\)](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021a). *Risico op armoede bij huishoudens*. Cbs.nl. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [Risico op armoede bij huishoudens - Armoede en sociale uitsluiting 2021 | CBS](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021b). *Laag en langdurig laag inkomen; kenmerken, regio (indeling 2021) 2011-2020*. Cbs.nl. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [StatLine - Laag en langdurig laag inkomen; kenmerken, regio \(indeling 2021\) 2011-2020 \(cbs.nl\)](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021c). *Armoede en Sociale Uitsluiting 2021*. Geraadpleegd op 7 december 2022 van [De sociale context van armoede - Armoede en sociale uitsluiting 2021 | CBS](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022a, 18 februari). *Prijs van energie 86 procent hoger*. Geraadpleegd op 19 december 2022 van [Prijs van energie 86 procent hoger \(cbs.nl\)](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022b). *Personen met een uitkering; uitkeringsontvangers per regio*. Geraadpleegd op 10 januari 2023 van [StatLine - Personen met een uitkering; uitkeringsontvangers per regio \(cbs.nl\)](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022c). *Laag en langdurig laag inkomen van personen; huishoudenskenmerken*. Cbs.nl. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [StatLine - Laag en langdurig laag inkomen van personen; huishoudenskenmerken \(cbs.nl\)](#)
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022d). *Kerncijfers wijken en buurten 2021*. Cbs.nl. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [StatLine - Kerncijfers wijken en buurten 2021 \(cbs.nl\)](#)
- Elshout, J. (2022, 17 juni). *De waarde van bijverdienen in de bijstand is meer dan geld alleen*. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [De waarde van bijverdienen in de bijstand is meer dan geld alleen – Sociale Vraagstukken](#)
- Gemeente Moerdijk. (2021, 2 september). *Kom in actie tegen laaggeletterdheid*. Moerdijk.nieuws.nl. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [Kom in actie tegen laaggeletterdheid - Moerdijk \(nieuws.nl\)](#)
- Gemeente Moerdijk. (2022a). *Bestuursakkoord Moerdijk 2022-2026. Moerdijk zorgt, bouwt en groeit*. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [Bestuursakkoord | gemeente Moerdijk](#)
- Gemeente Moerdijk. (2022b). *Meerjarenbegroting 2023-2026. Moerdijk zorgt, bouwt en groeit*.
- Hoff, S. en Van Hulst, B. (2018). *Armoede in kaart. Wat is armoede?* Geraadpleegd op 7 december 2022 van [Wat is armoede? | Armoede in kaart: 2018 - SCP](#)
- Ingrado. (2021, 5 oktober). *Wettelijke taak van RMC omhoog naar 27 jaar?* Geraadpleegd op 20 maart 2023 van [Ingrado - Iedere jongere heeft recht op ontwikkeling](#)
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2022). *De Participatiewet in balans: uitkomsten beleidsanalyse*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [Participatiewet in balans \(overheid.nl\)](#)

- Rekenkamer West-Brabant (2020). *Doeltreffendheid uitvoering van de Participatiewet in Geertruidenberg*. Rekenkamer West-Brabant: Roosendaal.
- Rijksoverheid. (2022a, 4 oktober). *Vanaf 1 januari lagere energierekening door verruimd prijsplafond*. Geraadpleegd op 19 december 2022 van [Vanaf 1 januari lagere energierekening door verruimd prijsplafond | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)
- Rijksoverheid. (2022b). Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis. Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Rijksoverheid. (2023, 21 februari). *Eerste Kamer stemt in met wetsvoorstel Huurverlaging 2023 voor huurders met een laag inkomen*. Geraadpleegd op 15 maart 2023 van [Eerste Kamer stemt in met wetsvoorstel Huurverlaging 2023 voor huurders met een laag inkomen | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)
- Rijksoverheid. (z.d.a). *Laaggeletterdheid*. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [Laaggeletterdheid | Rijksoverheid.nl](#)
- Rijksoverheid. (z.d.b). *Aanpak Voortijdig Schoolverlaten (VSV)*. Geraadpleegd op 20 maart 2023 van [Aanpak voortijdig schoolverlaten \(vsv\) | Voortijdig schoolverlaten \(vsv\) | Rijksoverheid.nl](#)
- Rijksoverheid. (z.d.c). *Werk en inkomen voor vluchtelingen uit Oekraïne*. Geraadpleegd op 12 april 2023 van [Werk en inkomen voor vluchtelingen uit Oekraïne | Opvang vluchtelingen uit Oekraïne | Rijksoverheid.nl](#)
- Samplonius, L. (2022, 7 september). *Geldzorgen veroorzaken stress én soms mentale problemen: 'Raak niet in paniek'*. RTL Nieuws. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [Geldzorgen veroorzaken stress én soms mentale problemen: 'Raak niet in paniek' | RTL Nieuws](#)
- Schouten, C.J. (2022a, 21 juni). *Participatiewet in Balans: uitkomsten beleidsanalyse*. Geraadpleegd op 13 december 2022 van [pdf \(overheid.nl\)](#)
- Schouten, C.J. (2022b, 21 juni). *Aanpak geldzorgen, armoede en schulden*. Geraadpleegd op 9 januari 2023 van [pdf \(overheid.nl\)](#)
- Schouten, C.J. (2023, 3 februari). *Stand van zaken implementatieplan Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Geraadpleegd op 6 maart 2023 van [pdf \(overheid.nl\)](#)
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2018, 23 november). *Armoede in kaart 2018*. Geraadpleegd op 9 januari 2023 van [Wat is armoede? | Armoede in kaart: 2018 - SCP](#)
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2019, 3 september). *Armoede bij kinderen en volwassenen*. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [Armoede bij kinderen en volwassenen | Armoede in kaart: 2019 - SCP](#)
- Sociaal Economische Raad (2017). *Opgroeien zonder armoede*.
- Uijl, I. (2022, 27 januari). *Het kabinet verruimt de bijverdiengrenzen van de participatiewet*. Binnenlandsbestuur (2022, 27 januari). Geraadpleegd op 13 december 2022 van [Het kabinet verruimt de bijverdiengrenzen van de participatiewet \(binnenlandsbestuur.nl\)](#)
- Van Nuland, K. (2020, 16 september). *De Armoedeval*. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [De armoedeval | Stimulansz](#)
- Vereniging Nederlandse Gemeenten. (2022, 23 juni). *Plannen aanpassingen Participatiewet goed begin*. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [Plannen aanpassingen Participatiewet goed begin | VNG](#)
- Vogels, P. (2023, 11 april). *Bijltjesdag dreigt voor tienduizenden ondernemers*. *BN de stem*. Geraadpleegd op 12 april 2023 van [Bijltjesdag dreigt voor tienduizenden ondernemers | Economie |](#)

[bndestem.nlhttps://www.bndestem.nl/economie/bijltjesdag-dreigt-voor-tienduizenden-ondernemers~a25d9ca3/](https://www.bndestem.nl/economie/bijltjesdag-dreigt-voor-tienduizenden-ondernemers~a25d9ca3/)

Vollebregt, B. en Zuidervaart, B. (2022, 12 februari). Carola Schouten is de eerste minister voor armoedebeleid: 'Onze wet kent een boete op compassie'. *Trouw*. Geraadpleegd op 12 december 2022 van [Carola Schouten is de eerste minister voor armoedebeleid: 'Onze wet kent een boete op compassie' \(trouw.nl\)](https://trouw.nl/carola-schouten-is-de-eerste-minister-voor-armoedebeleid-onze-wet-kent-een-boete-op-compassie)

Waarstaatjegemeente. (2022). Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (2022).

Wolf, J.R.L.M. & Scheepers, A.L. (2022). Toekomst met een thuis. Gids voor preventie van dakloosheid. Preventie Alliantie. Nijmegen: Impuls, Radboudumc.

Bijlage 2. Doelgroepen

Er worden verschillende risicogroepen op het gebied van armoede onderscheiden. Onderstaande informatie en cijfers geven een weerspiegeling van de grootte van deze risicogroepen.

Eenoudergezinnen

Volgens het CBS zijn er op landelijk niveau relatief veel kinderen uit eenoudergezinnen met een armoederisico. Gemiddeld komt dat neer op 20 procent van alle kinderen die opgroeien in armoede, waar 5 procent van deze kinderen komen uit tweeoudergezinnen (Bron: Sociaal Cultureel Planbureau, 2019).

Alleenstaanden tot 65 jaar

Vanwege de inflatie wordt het leven in Nederland steeds duurder. Rondkomen van één inkomen is daarom vaak erg moeilijk. Een huis kopen is voor deze groep vaak niet haalbaar en zijn daarom aangewezen op (sociale)huur. Hiermee wordt geen vermogen opgebouwd. Als een inwoner niet in aanmerking komt voor sociale huur, betekent dit hoge, commerciële huurprijzen en vaak geen recht op andere gemeentelijke regelingen. Bovendien is de druk op alleenstaanden extra hoog, zij kunnen niet omvallen, immers kunnen zij niet terugvallen op een partner die hen (tijdelijk) ondersteunt.

Niet-westerse huishoudens en statushouders

Niet-westerse huishoudens en statushouders behoren tot de risicogroep vanwege taalachterstanden. Voor deze groep kan een goedbetaalde baan vinden lastiger zijn dan voor andere groepen. Daarnaast is de weg vinden naar hulp voor deze groep vaak moeilijk, omdat zij de taal onvoldoende beheersen of onbekend zijn met de Nederlandse cultuur en gebruiken. Vooral kinderen uit Syrië, Eritrea en Somalië hadden een hoog risico op armoede volgens het CBS (50 tot ruim 60 procent). Zij leven vaker van een bijstandsuitkering. In Moerdijk neemt het percentage van de bevolking met een niet-westerse migratieachtergrond al jaren gestaag toe: van 4,4 procent in 2017 naar 5,3 procent in 2021 (Bron: Allecijfers, 2022). In Nederland groeiden in 2020 130.000 kinderen uit niet-westerse gezinnen op in armoede, tegenover 72.000 Nederlandse kinderen. Ook groeiden 12,8 procent van deze kinderen op in langdurige armoede, tegenover 1 procent van de Nederlandse kinderen (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022c).

Kinderen

Kinderen hebben geen invloed op het inkomen van ouders en zijn in hun ontwikkeling sterk afhankelijk van de sociale positie van hun ouders dat grotendeels bepaald wordt door het inkomen. Kinderen uit gezinnen met een laag inkomen ondervinden vaak kansenongelijkheid. Zij kunnen minder deelnemen aan de maatschappij, doordat er geen financiële ruimte is om deel te nemen aan sport of cultuur. Daarnaast heeft armoede ook een negatieve impact op gezondheid. Gemiddeld hebben twee keer zoveel kinderen uit arme gezinnen overgewicht ten opzichte van kinderen die niet opgroeien in een armoedesituatie.

Werkende armen

Onder deze groep vallen inwoners die in loondienst werken én zzp'ers. Deze groep is vaak onzichtbaar, omdat ze niet bekend zijn bij het Werkplein Hart van West-Brabant (en dus geen uitkering ontvangen). Deze groep is daarom moeilijker te bereiken en maken minder gebruik van de gemeentelijke armoedevoorzieningen.

Pensioengerechtigden

Pensioengerechtigden hebben geen kansen meer tot inkomensverbetering. Wanneer deze groep bij de pensioengerechtigde leeftijd een inkomen heeft op of onder het bestaansminimum, zullen zij tot einde leven dit inkomen behouden. Voor deze groep betekent dit vele jaren aan stress en zorgen, die

tot gevolg kunnen hebben dat er extra druk komt op de gezondheidszorg en gemeentelijke domeinen als de WMO en schuldhulpverlening.

Zzp'ers

Voor de groep zelfstandigen was de intensiteit van de armoede in 2020 veruit het hoogst. Het inkomenstekort bij hen bedroeg ruim 35 procent. Dit is een typerend beeld voor de groep zelfstandigen. Ook het risico op eenmalig grote inkomenstekorten is onder deze groep het hoogst (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021c). Om deze groep tegemoet te komen wordt vanuit schuldhulpverlening het platform hulp voor ondernemers geïmplementeerd, dat ondernemers kan helpen bij financiële, juridische en bedrijfsvoering vraagstukken.

Bij de bestrijding van armoede is het belangrijk om aandacht te hebben voor de kenmerken van verschillende doelgroepen. Deze doelgroepen (of risicogroepen) lopen allen risico om te vervallen in (langdurige) armoede, vanwege de kenmerken die inherent zijn aan de doelgroep. Binnen dit armoedebeleid is er aandacht voor deze specifieke kenmerken, wordt er rekening gehouden met de vindplaatsen van deze inwoners en wordt de dienstverlening op hen afgestemd.

Jongeren 17-27 jaar

Steeds meer jongeren komen in de financiële problemen terecht. Vooral bij schuldhulpverlening zien we steeds meer aanvragen. Jongeren zijn nog niet volledig ontwikkeld en maken niet altijd de meest verantwoorde keuzes met betrekking tot hun financiën, terwijl zij volgens de wet vanaf 18 jaar volwassen zijn en zij vanaf 21 jaar volledig zelfredzaam moeten zijn. Met name jongeren zonder startkwalificatie lopen extra risico, omdat zij moeilijk aansluiting kunnen vinden op de arbeidsmarkt.

Arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten in onze gemeente zijn voornamelijk EU burgers. Ze zijn kwetsbare burgers die vaak niet weten hoe ze hun weg moeten vinden in onze samenleving. Arbeidsmigranten hebben zelf niet altijd voldoende kennis van zaken als het gaat om rechten ten aanzien van huisvesting, arbeid en inkomen. Zeker voor de hier langer of permanent verblijvende arbeidsmigranten is daarom aandacht nodig vanuit het sociaal beleid.

Uit gegevens van CBS blijkt dat in Moerdijk in het BRP veruit de meeste mensen met een buitenlandse nationaliteit komen uit Polen. Dit waren op 1-1-2022 516 personen. Uit Hongarije staan 18 personen en uit Bulgarije 12 personen geregistreerd.

Het aantal arbeidsmigranten dat in Moerdijk woont is eigenlijk veel hoger omdat de meeste arbeidsmigranten niet geregistreerd staan. Als we een realistisch beeld willen krijgen van hoeveel migranten hier wonen dan dienen we deze aantal met drie te vermenigvuldigen (landelijk gehanteerd formule). Hiermee is de inschatting dat zo'n 1500 mensen uit Polen, zo'n 300 Roemenen, 60 Hongaren en 40 Bulgaren in onze gemeente wonen. Dit zijn in totaal ca. 1900 arbeidsmigranten. Hun aandeel in de WW-populatie is aanzienlijk groot, ze hebben 4 maal zo'n hoge kans hun baan kwijt te raken, en ze doen vaker een beroep op een werkloosheidsuitkering dan op andere sociale voorzieningen. Gemiddeld is de WW-uitkering van arbeidsmigranten lager en korter. Als de WW uitkering stopt hebben ze meestal geen recht op bijstandsuitkering, dat vergroot risico op armoede aanzienlijk. Ze zijn vaak afhankelijk van de werkgever of het uitzendbureau (met het grote risico van uitbuiting). Verder hebben de arbeidsmigranten als EU-burger geen inburgeringsplicht waardoor ze de taal vaak niet machtig zijn en daardoor grotendeels buiten onze samenleving staan. Bijvoorbeeld, ze kunnen snel in financiële moeilijkheden komen door uitbuiting omdat ze de Nederlandse taal niet goed machtig zijn en niet weten wat hun rechten zijn en bij welke organisaties ze terecht kunnen. Het gebrek aan kennis van de Nederlandse taal levert ook problemen op bij het betalen van boetes, wat voor escalatie van de te betalen bedragen zorgt, verder versterkt door het niet kunnen

lezen/begrijpen van de incassobrieven. Een andere voorbeeld is dat arbeidsmigranten kunnen kort onverzekerd raken. Dat komt omdat zij vaak via hun werkgever verzekerd zijn en de verzekering meteen stopt als zij hun baan verliezen. Als dit gebeurt, kunnen zij noodzakelijke medische kosten niet betalen of vergoed krijgen.

Bijlage 3. Wijkdata armoede in gemeente Moerdijk

Wijkdata

De wijkgegevens van gemeente Moerdijk laten zien dat Helwijk en Klundert de armste wijken zijn binnen de gemeente. Met respectievelijk 10,7% en 10,4% van het aantal inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022d). Opvallend is dat de wijk Helwijk zich daarnaast onderscheidt met het hoogste percentage personen met een bijstandsuitkering. Ook voor de andere armere wijken, Fijnaart (10%) en Zevenbergen (9%) geldt dat zij net als de wijk Helwijk een hoger percentage inwoners met een bijstandsuitkering hebben ten opzichte van de andere (minder arme) wijken.

Aangezien voor alle andere wijken geldt dat slechts om en nabij de 1% van de inwoners een bijstandsuitkering ontvangt, betekent dit dat de overige inwoners met een laag inkomen een inkomen heeft uit andere bron, zoals werk of een ander soort uitkering. WW is van tijdelijke aard en is daarom geen voorspeller voor langdurige armoede. Inwoners met een AOW-uitkering daarentegen lopen een veel hoger risico op langdurige armoede. Het is daarom aannemelijk dat het grootste deel van de inwoners met een laag inkomen, een inkomen heeft uit werk of vanuit een AOW-uitkering met eventueel aanvullend pensioen. Het risico op langdurige armoede, ondanks mogelijkheden tot verbetering van de inkomenspositie voor inwoners met inkomen uit werk, kan worden versterkt door optreden van de armoedeval.

Zevenbergen, als een van de armste kernen binnen gemeente Moerdijk, telt het hoogste percentage inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond met 15% (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek. 2020).

Wijken en buurten ▼		Inkomen Inkomen van huishoudens Huish. onder of rond sociaal minimum			Sociale zekerheid Personen per soort uitkering; Bijstand		Personen per soort uitkering; WW	Personen per soort uitkering; AOW
Regioaanduiding Soort regio			Huishoudens tot 110% van sociaal minimum	Huishoudens tot 120% van sociaal minimum				
omschrijving	%				aantal			
Nederland	Land	6,7	10,0	12,7	408 000		166 650	3 233 280
Wijk 00 Zevenbergen	Wijk	4,2	6,6	9,0	210		140	3 320
Wijk 01 Zevenbergschen Hoek	Wijk	5,0	7,1	8,0	10		20	310
Wijk 02 Langeweg	Wijk	3,9	5,6	7,6	0		10	130
Wijk 03 Klundert	Wijk	4,8	7,0	10,4	110		50	1 110
Wijk 05 Noordhoek	Wijk	3,5	5,8	6,7	10		10	190
Wijk 06 Standdaarbuiten	Wijk	4,3	5,7	8,2	20		20	390
Wijk 07 Fijnaart	Wijk	4,0	6,6	10,0	80		40	1 190
Wijk 08 Heijningen	Wijk	4,8	6,8	8,4	10		10	150
Wijk 09 Willemstad	Wijk	4,1	6,8	8,4	30		30	560
Wijk 10 Helwijk	Wijk	5,7	8,5	10,7	30		10	160

Daarnaast is slechts 36% van de woningen in Helwijk een koopwoning, ten opzichte van 64% huurwoningen. Het hoge percentage sociale huurwoningen betekent dat Helwijk ook veel inwoners aantrekt met een laag inkomen. Helwijk is een kern die ver weg ligt van allerlei basisvoorzieningen, zoals scholen, zwembaden, bibliotheken, huisartsenposten of supermarkten. Inwoners uit Zevenbergen en Klundert genieten betere toegang tot deze voorzieningen (Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek. 2020).

Voor inwoners met een laag inkomen brengt dit de nodige uitdagingen met zich mee. Voor sommigen is een auto daarom geen luxe meer maar een noodzaak. Vooral voor inwoners die deze afstanden vanwege gezondheidsoverwegingen niet kunnen overbruggen op de fiets. Voor inwoners die een auto (of meer dan de hoogstnoodzakelijke kilometers) écht niet kunnen betalen, kan dit betekenen dat ze geen gebruik kunnen maken van voorzieningen die hun ontwikkeling en algeheel

welzijn ten goede komt. Ook voor andere kernen die ver verwijderd liggen van deze voorzieningen, zoals Heijningen en Moerdijk die relatief ver verwijderd liggen van een huisartsenpraktijk, supermarkten, buitenschoolse opvang, de bibliotheek en het zwembad. Ook Zevenbergschenhoek is relatief ver verwijderd van een bibliotheek en een zwembad.

Gemiddelde afstand tot dichtstbijzijnde voorzieningen			
	Helwijk	Klundert	Zevenbergen
Basisschool	1,7 km	0,4 km	0,5 km
Voortgezet onderwijs	14 km	7,2 km	1,3 km
Kinderdagverblijf	2,6 km	0,5 km	0,5 km
Zwembad	6,1 km	1,1 km	0,8 km
Bibliotheek	6,4 km	0,7 km	0,9 km
Apotheek	6,9 km	0,8 km	0,7 km
Supermarkt	2,5 km	0,7 km	0,4 km
Treinstation	15,6 km	7,3 km	1,2 km
Voedselbank	17 km	6,8 km	0,8 km

